

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ANGLISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Porovnání modelu utopie u Philipa Freneaua a Timothy Dwighta

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Jajtner, Ph.D. et Th.D.

Autor práce: Kateřina Osuchová

Studijní obor: Historie – Anglický jazyk a literatura

Ročník: 3.

2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 28. 4. 2020

.....

Kateřina Osuchová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především svému vedoucímu práce Mgr. Tomáši Jajtnerovi, Ph.D. et Th.D., za všechny rady, připomínky, odborné konzultace, ale zejména za trpělivost a vstřícnost.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá popisem a komparací utopických básní *Rostoucí sláva Ameriky* od Philipa Freneaua a *Dobytí Kanaánu* od Timothy Dwighta. Básně jsou ovlivněny americkým utopickým myšlením druhé poloviny 18. století. První část se soustředí na historicko-společenský kontext vzniku obou básní. Poté představuje rysy a významná díla utopie v americké literatuře daného období. Druhá část je věnována životu a dílu Philipa Freneaua a Timothy Dwighta. Posléze popisuje a porovnává zvolené básně.

Klíčová slova: Philip Freneau, Timothy Dwight, utopie, utopická společnost, utopická komunita, utopická literatura

Annotation

The bachelor thesis focuses on the description and comparison of the poems *The Rising Glory of America* written by *Philip Freneau* and *The Conquest of Canaan* written by *Timothy Dwight*. The poems are influenced by American utopian thinking of the second half of the 18th century. The first part deals with the historical and social context of the origin of both poems. Then it introduces characteristic features and significant utopian writings in American literature of the given period. The second part introduces lives and works of Philip Freneau and Timothy Dwight in more details. Eventually, the thesis describes and compares the selected poems.

Keywords: Philip Freneau, Timothy Dwight, utopia, utopian society, utopian community, utopian literature

Obsah

Úvod.....	8
1 Pojem utopie v americké revoluci	9
1.1 Utopická společnost.....	9
1.2 Utopické komunity v Americe	10
1.3 Historický kontext vzniku Spojených států amerických	11
1.3.1 Puritáni.....	11
1.3.2 <i>The Great Awakening</i> a myšlenky osvícenství	12
1.3.3 Na cestě k revoluci.....	13
1.3.4 Americká revoluce	14
2 Utopický žánr v americké literatuře koncem osmnáctého století.....	16
2.1 Definice a stručný vývoj žánru	16
2.2 Charakteristické prvky utopické literatury	17
2.3 Utopická díla v americké literatuře v druhé polovině osmnáctého století ...	18
2.3.1 Politické spisy	18
2.3.2 Vzdělání	19
2.3.3 Ženy autorky, počátky feminizmu	20
2.3.4 Otrokářství	21
2.3.5 Budoucí vize Ameriky	21
3 Život a dílo Philipa Freneaua a Timothy Dwighta	23
3.1 Život Philipa Freneaua	23
3.2 Dílo Philipa Freneaua	24
3.2.1 Poezie.....	25
3.2.2 Próza	26
3.2.3 Noviny	26
3.3 Timothy Dwight	27

3.4	Dílo Timothy Dwighta	28
3.4.1	Hartford Wits	28
3.4.2	Próza	28
3.4.3	Poezie.....	29
4	Básně	31
4.1	Rostoucí sláva Ameriky	31
4.1.1	Obsah básně	31
4.1.2	Utopické prvky v básni <i>Rostoucí sláva Ameriky</i>	38
4.2	Dobytí Kanaánu.....	40
4.2.1	Obsah básně	41
4.2.2	Utopické prvky v básni <i>Dobytí Kanaánu</i>	46
5	Porovnání obou básní	49
	Závěr	52
	Bibliografie	54

Úvod

Touha po spravedlivém společensko–politickém řádu provází lidstvo od jeho počátku, přičemž požadavky na změnu nefunkčního státního systému či nastolení podmínek pro vznik zcela nové občanské a náboženské komunity zaznívají nejsilněji v dobách revolučních změn.

Boj amerických kolonií za nezávislost a jejich snahu vybudovat ideální stát založený na principech svobody, rovnosti, harmonie a morálky se výrazně odráží v dílech některých amerických autorů druhé poloviny osmnáctého století. Především básně *Rostoucí sláva Ameriky* (*The Rising Glory of America*) Philipa Freneaua a *Dobytí Kanaánu* (*The Conquest of Canaan*) Timothy Dwighta nabízejí model utopie, jenž je předmětem analýzy a komparace této bakalářské práce.

První kapitola se věnuje pojmu utopie v americké revoluci, objasňuje rysy utopické společnosti a utopických komunit v Americe. V dalších částech mapuje historické pozadí vzniku Spojených států amerických, jakož i neoddiskutovatelný vliv osvícenství na cestě k revoluci a základní etapy jejího průběhu.

Druhá kapitola přináší nástin definice a základních prvků utopické literatury, ale soustředí se zejména na utopická díla a jejich autory v americké literatuře v druhé polovině osmnáctého století.

Třetí kapitola se týká života a díla Philipa Freneaua a Timothy Dwighta. V jednotlivých částech detailně sleduje jejich životní osudy, vývoj jejich politického, občanského a literárního zrání a oblasti jejich tvorby.

Čtvrtá kapitola je především obsahovou analýzou básní *Rostoucí sláva Ameriky* a *Dobytí Kanaánu*. S využitím citací obou děl dokládá prvky utopie a modelu utopické společnosti.

Pátá kapitola se pak věnuje komparaci obou uvedených básní; hledá jejich odlišnosti a shody a končí aktuálností jejich tématu pro současnost.

1 Pojem utopie v americké revoluci

Chceme-li pochopit význam utopických představ o ideální společnosti vybudované americkými osadníky v Novém světě, je třeba se nejprve s pojmem utopie blíže seznámit.

Toto slovo je odvozeno z řeckého „ú-topos“ neboli „nemísto“¹, tedy „žádné místo“, nebo také místo, které zatím neexistuje. To by totiž muselo být naprosto dokonalé ve všech směrech a to není nikdy úplně možné, neboť k ideálu člověk pouze směřuje, ale dosáhnout ho není schopen. Lidé se vyvíjejí a to, co je pro ně ideálem dnes, už není ideálem pro nové generace. Z hlediska sociologického lze termín utopie vysvětlit tak, že je to touha společnosti po sociální změně a utopie je nástrojem svobody pro danou společnost.² Filosofický slovník říká, že utopie je představa o společnosti, jaká nikdy nebyla, nebo harmonie společnosti s přírodou.³ Co se literární teorie týče, je utopie „žánr fantastické literatury líčící alternativní model společenského uspořádání v pomyslné zemi.“⁴ Vymezit jednotnou a přesnou definici pojmu „utopie“ je velmi obtížné.

Utopii lze nicméně považovat za nástroj, který pomáhá odhalit nedostatky a navrhuje řešení. Americké kolonie bojují v revoluční válce za svou nezávislost a sepisují své představy o ideální budoucnosti Spojených států amerických. Jejich vize o politicky, ekonomicky a sociálně stabilní, prosperující a spravedlivé společnosti je zejména v době jejich zrodu řadí k modelu utopické společnosti.

1.1 Utopická společnost

Koncept ideální společnosti se obvykle objevuje tehdy, je-li jedinec nespokojen s vládou, institucemi či mravy společnosti, ve které žije. Patrně k nejznámějším dílům tematicky spjatým s vizí politicky, sociálně, ekonomicky i nábožensky dokonalé obce či ideálního státu patří Platónovy spisy *Zákony* a *Ústava*, dílo *Utopie* Thomase Mora, *Sluneční stát* Tommasy Campanelly či *Nová Atlantis* Francise Bacona. „Utopie se stává synonymem morálního i společenského ideálu, utopistou je pak každý, kdo si uvědomuje zlo a hledá proti němu ochranné prostředky.“⁵

¹ BLECHA, Ivan a kol. *Filosofický slovník*. Olomouc: Fin, 1995, s. 432.

² JODL, Miroslav. *Sociální utopie* [online]. Sociologický ústav AV ČR. Poslední změna [10.11.2018 v 20:18] [cit. 2020-28-03]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Utopie>

³ BLECHA, Ivan a kol.. *Filosofický slovník*. Olomouc: Fin, 1995, s. 432.

⁴ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 666.

⁵ Tamtéž, s. 16.

Utopickou společnost by bylo možno definovat jako úmyslně vytvořenou společnost, která má dokonalé politické, hospodářské, sociální a náboženské systémy, díky nimž mají lidé dokonalý život. Taková společnost je ovšem tak perfektní, že není uskutečnitelná. „Jsou to tedy vize lepší společnosti, nezávisle na tom, jaké byly nebo jsou šance na jejich realizaci.“⁶ Utopická společnost kritizuje dosavadní poměry ve státě, a proto se obrací do budoucnosti, aby ukázala, že nová společnost bude lepší než ta současná; tudíž si hledá i dokonalé místo na zemi. Utopisté jsou přesvědčeni o tom, že někde musí existovat místo, kde by lidé byli šťastni a kde by neexistovalo zlo. Taková místa bývají nazývána Rajskou zahradou nebo Zemí zaslíbenou.⁷

Ideální společnost by také měla usilovat o svobodu a rovnost všech občanů, o harmonii s přírodou a nezávislost na ostatních zemích, jakož i o všeobecný mír na zemi. V dokonalém státě by měl vládnout rozum a harmonie. To musí zajistit jeho vláda. Kromě toho je povinna zajistit bezpečnost a svobodu obyvatelům, a proto, aby se nevymkla kontrole, by sama kontrole měla podléhat.

Touha po ideálním státním zřízení zaznívá vždy nejsilněji v obdobích bezpráví či selhání společenského systému. K přelomovým mezníkům v dějinách lidstva lze řadit jak *Velkou francouzskou revoluci* (1789), tak *Americkou válku za nezávislost* (1775 – 1783). Americký lid se cítil být utlačován, poprvé si uvědomil vlastní identitu a oprostil se od britské nadvlády.

Na rozdíl od teoretického modelu ideální společnosti, který lze velmi těžko v praxi naplnit, existuje možnost vzniku utopických komunit, k jejichž budování také dochází v průběhu jednotlivých století.

1.2 Utopické komunity v Americe

V osmnáctém století se skupiny lidí se společným zájmem začaly formovat do různých, především náboženských komunit. Takové komunity vytvářely sídla i osady, v nichž jejich členové žili vnějškově dokonalým způsobem života. Přijali za své základy utopické společnosti, jako jsou tolerance, zbožnost a rovnost.

⁶ Tamtéž, s. 16.

⁷ Tamtéž, s. 11-16.

Díky zámořským objevům se přelidněná Evropa (v sedmnáctém století okolo 70 mil. obyvatel⁸) „mohla usadit“ v Novém světě (v sedmnáctém století okolo milionu obyvatel⁹). Měla tedy volný prostor k experimentování a vytváření nových komunit. Dosud neosídlená území byla vhodná pro zemědělskou produkci a slibovala možnost budoucí prosperity. Komunity, které zde vznikaly, měly převážně náboženský charakter protestantských skupin. Ve Spojených státech se nejprve jednalo o náboženskou skupinu puritánů a dále také utopické komunity, jež zde vznikaly od roku 1638 (komunita v New Havenu) až do roku 1971, kdy byla založena poslední utopická komunita s názvem *The Farm*.¹⁰

1.3 Historický kontext vzniku Spojených států amerických

První pokus o osídlení Nového světa proběhl již v roce 1584, kdy se na příkaz sira Waltera Raleigha vydala do Ameriky první skupina obyvatel. Tento pokus ale nebyl úspěšný a osada byla zničena indiány. První trvalé osídlení pod názvem Jamestown se datuje až rokem 1607. Od té doby připlouvali Evropané k americkým břehům a zakládali nové kolonie.

1.3.1 Puritáni

Puritáni byli náboženská skupina usilující o očistu církve; vycházeli z kalvinismu. Od roku 1603, kdy na anglický trůn usedl Jakub I. Stuart, byl na puritány vyvíjen tlak, aby se podřídili státnímu náboženství. Puritáni odešli do Holandska, ale ani tam nebyli spokojeni, protože cítili, že jsou utlačovanou identitou. Rozhodli se tedy odplout do Ameriky. Než odcestovali, formálně požádali Jakuba I. o povolení k osídlení země a to od krále získali. V roce 1620 vypluli na lodi *Mayflower* do Virginie. Kvůli špatnému počasí se ale vylodili na sever od požadovaného místa v zálivu Cape Cod,¹¹ kde založili první puritánskou kolonii *Plymouth* (stát Massachusetts). Uzavřeli mezi sebou dohodu o občanské vládě, která bude pečovat o zákony a rovné postavení všech ve společnosti. „Důrazem na církevní učení prakticky setřeli hranici mezi náboženskou a světskou stránkou koloniální vlády. Dohoda byla obdobou původní biblické úmluvy mezi Bohem

⁸ MADDISON, Angus. *The World Economy: Historical Statistics*. Paris: OECD, 2003, s. 256.

⁹ Tamtéž, s. 256.

¹⁰ Americká univerzita Yale, spravuje web s názvem „*America and the Utopian Dream*,“ kde se nachází soupis amerických utopických komunit. *America and the Utopian Dream* [online]. Yale University Beinecke Rare Book and Manuscript Library. [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: <https://brbl-archive.library.yale.edu/exhibitions/utopia/index.html>

¹¹ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 33.

a Izraelity.¹² Stát byl tedy řízen dle Bible a osadníci usilovali o ideální křesťanské společenství.

Puritánům šlo o nový začátek. Chtěli budovat města a vytvořit království Boží na zemi. Věřili v predestinaci. Bůh je milostivý, ale jedině on vybírá, kdo bude spasen a kdo bude zatracen. Člověk je hříšník, který může dojít spásy jen tím, že je členem reformní církve.¹³ Scházeli se několikrát týdně k četbě Bible a k diskuzi nad jejími jednotlivými pasážemi.

1.3.2 *The Great Awakening* a myšlenky osvícenství

V první polovině osmnáctého století se v Americe začínají šířit osvícenské myšlenky z Evropy a nové náboženské a světové názory jako deismus, skepticismus či ateismus. Člověk se má řídit spíše svým rozumem než slepou vírou. Má si život užívat a nemá se jen strachovat o své spasení. Osvícenci byli toho názoru, že člověk má přirozená práva, která nikdo nemůže omezovat. Krásu viděli v pravdě, poznání a vlastní zkušenosti.¹⁴ Požadovali také, aby byla církev zbavena veškeré politické moci. Rovnost všech občanů byla samozřejmostí. Za nejspravedlivější státní zřízení byla považována republika, která měla nahradit monarchii. Kladli důraz na vzdělání a poznání.

Velké probuzení (The Great Awakening) je označení pro náboženské probuzení ve čtyřicátých letech osmnáctého století. Kolonie vzkvétaly, ale docházelo k útlumu zbožnosti a morálky. Vznikala nová náboženství: „Zrodila se americká podoba křesťanství. Celá společnost se přihlásila k nedogmatické, tolerantní, ale silné víře, která vycházela z morálky.“¹⁵ Cílem bylo probudit věřící v koloniích. Tato vlna křesťanství přivedla školní vzdělání i do venkovských oblastí, dokonce i tam, kde se žádné školy nenacházely. Kazatelé, kteří přišli šířit zbožnost, pomáhali se vzděláním obyvatel; naučili je číst, což zvýšilo procento gramotných. Nejvýznamnějšími šířiteli vzdělání byli William Tennent (1673 - 1745), presbyterián, který založil roubenou školu v Pensylvánii.¹⁶ Kázal, že vzdělání je cestou do nebe. Druhým významným šířitelem byl Jonathan Edwards (1703

¹² Tamtéž, s. 33.

¹³ Tamtéž, s. 34 - 37.

¹⁴ FERGUSON, Robert. *The American Enlightenment 1750-1820*. Massachusetts: Harvard University Press, 1997, s. 22-44.

¹⁵ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 92.

¹⁶ Tamtéž, s. 93.

– 1758), protestant, který požadoval návrat k puritánským hodnotám.¹⁷ Náboženské probuzení značně ovlivnilo život osadníků na nových územích.

1.3.3 Na cestě k revoluci

Jak již bylo zmíněno, kolonie mezi sebou uzavřely dohodu o občanské vládě, neboť stály mimo pravomoc Jakuba I. Každá z kolonií si zvolila svého zástupce, který hájil zájem kolonie své. Toto právo bylo zapsáno v zakládajících listinách jednotlivých kolonií.

Téměř 130 let si Amerika žila samostatně, pouze s malými zásahy ze strany Británie. Kolonie sice formálně patřily pod Anglii a někteří kolonisté sami sebe stále vnímali jako Brity na novém území, ale až do sedmileté války k žádnému konfliktu mezi Anglií a Amerikou nedošlo. Naopak, koloniím se velice dařilo. Angličané však nebyli jedinými kolonizátory Nového světa. Mezi další patřily Francie, Německo, Španělsko, Nizozemí a Rusko. Brzy začalo být východní území přelidněné, a tak kolonisté postupovali čím dál víc na západ. Expanze zasahovala jak do indiánských území, tak i na území, která si nárokovali další kolonisté. Mezi léty 1756 - 1763 proběhla tzv. sedmiletá válka mezi Francií a Anglií; Angličané sice válku vyhráli, ale finančně se vyčerпали. A právě americké kolonie měly pomoci mateřské zemi z dluhů.

Řešení se nabízelo v podobě daní. Kolonisté by na ně přistoupili, kdyby bývali měli nějaké zastoupení v britském parlamentu. Král Jiří III. požadavek kolonií odmítl, což je často považováno za začátek revoluční války (1765). Anglie své nároky stupňovala, takže se koloniím o to víc vzdalovala. George Grenville (předseda vlády, 1712 - 1770) přišel se sérií zákonů, které měly Anglii obohatit; jednalo se například o cukerný zákon. Zavedl také cla na dovoz kávy, vína, cukru, indiga a textilu a připravil zákon o kolkovním.¹⁸ Charles Townshend (ministr financí, 1725 – 1767) ještě zavedl cla na dovoz skla, barev a čaje.¹⁹

Bostonský masakr v roce 1770 byl prvním pokusem o rebelii vůči Anglii. Tento konflikt mezi kolonisty a britskými vojáky vyústil v zabití několika dětí britskou armádou. Obraz této „vraždy“ zmiňuje Philip Freneau ve své básni *Rostoucí sláva*

¹⁷ Tamtéž, s. 93.

¹⁸ TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 76.

¹⁹ Tamtéž, s. 80.

Ameriky. Rebelie však zůstala bez větší odezvy, byl pouze navýšen počet vojáků v Bostonu.²⁰ K prvnímu většímu vzdoru vůči mateřské zemi došlo v roce 1773; vešel do dějin pod názvem *Bostonské pití čaje*.²¹

1.3.4 Americká revoluce

Americká revoluce trvala od roku 1765 do roku 1783. Příčin války za nezávislost byla celá řada, například vykořisťování amerických kolonií, zavádění nejrůznějších daní a cel, ale také neschopnost Anglie domluvit se na kompromisu. Američtí kolonisté si začali uvědomovat vlastní identitu, sami sebe označovali za Bohem vyvolený národ a chtěli, aby je Anglie uznala za rovnocenné partnery. Anglický král Jiří III. ale na žádné vyjednávání nepřistoupil. Další postup určil první svolaný kongres.

První kontinentální kongres se konal v září 1774 a byla na něm sepsána stížnost k rukám Jiřího III. Tehdy se kolonisté ještě nechtěli osamostatnit, chtěli pouze svého zástupce v britském parlamentu. Žádali také, aby území Ameriky opustilo britské vojsko. Sepsali proto *Prohlášení a usnesení Prvního kontinentálního kongresu (Declaration and Resolves of the First Continental Congress, 1774)*; tento dokument byl závazný pro všechny kolonie kromě Georgie, jež se jednání nezúčastnila. V prohlášení se psalo o základních právech každé kolonie, která vycházela z přirozeného práva a práv sepsaných v zakládajících listinách každé z kolonií. Jiří III. na toto prohlášení reagoval vyhlášením války.

Během americké války za nezávislost se také řešila otázka lidských práv. Některé kolonie je zařadily do své zakládající listiny. To však neplatilo ve všech koloniích. Podruhé se tato otázka řešila na *Prvním kontinentálním kongresu (1774)*, ale ne zcela úspěšně. Občané a jejich zástupci volali po přesnějších definicích lidských práv. Nejdřív se o soupis lidských práv pokusil George Mason ve své *Virginské deklaraci (Virginia Declaration of Rights)* z června 1776.²² Ve spolupráci s dalšími politiky sepsal šestnáct článků, ty ale byly platné jen pro jeho domovskou kolonii Virginii. Díky tomuto dokumentu, jehož znění bylo otištěno v novinách, se začaly ozývat ostatní kolonie s přáním sepsat jednotný dokument pro všechny z nich závazný.

²⁰ Tamtéž, s. 118 – 119.

²¹ Tamtéž, s. 85.

²² Tamtéž, s. 92.

O měsíc později se konal *Druhý kontinentální kongres* (červenec 1776), na němž byla sepsána *Deklarace nezávislosti* (*The Declaration of Independence*): „Pročez MY, představitelé SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH, shromáždění na generálním Kongresu, dovolávajíce se u nejvyššího soudce světa o správnosti svých úmyslů, ve jménu a zmocněním poctivého lidu těchto kolonií, slavnostně dáváme na vědomí a prohlašujeme: že tyto spojené kolonie jsou a po právu mají i napříště tvořit SVOBODNÉ A NEZÁVISLÉ STÁTY; že jsou zproštěny jakéhokoli poddanství vůči britské koruně.“²³ Předlohou k této deklaraci bylo dílo *Dvě pojednání o vládě* (*Two Treatises of Government*, 1690) anglického filozofa Johna Locka. Autoři deklarace také využili anglickou *Listinu práv* (*The Bill of Rights*, 1689) a již zmíněnou *Virginskou deklaraci* (*Virginia Declaration of Rights*, 1776).

Pak se pracovalo na první ústavě, která se nazývala *Články konfederace a trvalé unie* (*Articles of Confederation and Perpetual Union*, 1781), ale ta se po ratifikaci ukázala jako slabá, a proto bylo nutno ji přepsat. Delegáti kontinentálního kongresu tedy začali pracovat na ústavě. Mezitím se Američanům podařilo zdárně ukončit válku s Anglií a v roce 1783 byla podepsána mírová smlouva v Paříži. Anglie uznala nezávislost Spojených států amerických. V roce 1788 byla ratifikována ústava, která je platná dodnes. Mezi léty 1789 a 1791 bylo sepsáno prvních deset dodatků, které se zabývají lidskými právy a jsou známé jako *Listina práv* (*The Bill of Rights*).

²³ V originále: „WE, therefore, the Representatives of the UNITED STATES OF AMERICA, in General Congress, Assembled, appealing to the Supreme Judge of the world for the rectitude of our intentions, do, in the Name, and by Authority of the good People of these Colonies, solemnly publish and declare, That these united Colonies are, and of Right ought to be FREE and INDEPENDENT States; that they are Absolved from all Allegiance to the British Crown.“ Tamtéž, s. 790.

2 Utopický žánr v americké literatuře koncem osmnáctého století

2.1 Definice a stručný vývoj žánru

Žánr utopie byl pojmenován podle knihy anglického státníka Thomase Mora *Utopie* (1516), jejíž původní název zněl „*Libellus vere aureus, nec minus salutaris quam festivus, de optimo rei publicae statu deque nova insula*.“²⁴ Jak už sám název naznačuje, jedná se o popis státu, který se nachází na ostrově a je pro všechny ideální. Morova hlavní postava cestovatele Rafaela Hythlodaye čtenáři nabízí jeho pětiletou zkušenost s pobytem v sociálně spravedlivé společnosti, jakož i kritiku dobové Anglie.²⁵

Nicméně to, že žánr byl pojmenován v šestnáctém století, neznamená, že se utopické prvky nenacházejí také v dílech starších autorů. Lze je objevit již na přelomu čtvrtého a třetího století před naším letopočtem, konkrétně u Platóna, a sice v jeho dílech *Zákony* a *Ústava*. Základem politické teorie středověku a zajímavým příkladem křesťanské utopie je dílo *O obci Boží* (*De civitate Dei*, kolem 420) sv. Augustina.

K významným utopiím v sedmnáctém století patří také Campanellův *Sluneční stát* (*La città del Sole*, 1602) a Baconova *Nová Atlantis* (*New Atlantis*, 1626). Průmyslová revoluce a odraz vědeckotechnického pokroku devatenáctého století ovlivnil díla Roberta Owena (*Nový pohled na společnost*²⁶, 1813), Charlese Fouriera (výbor z díla *Velká metamorfóza*²⁷, 1841 - 1845) a Bernarda Bolzana (*O nejlepším státě*, kolem 1832). Žánr vědeckofantastické literatury významně obohatil autor mnoha románů Jules Verne (například *Pět neděl v baloně*²⁸, 1863; *Tajuplný ostrov*²⁹, 1875).

Utopie se nenachází jen v příbězích a zprávách z cest na daleké a šťastné ostrovy, ležící kdesi v oceánu. Můžeme je najít i v deklarácích a básních na povzbuzení revolučního vojska, ale také v připravovaných a předkládaných ústavách.

²⁴ Český překlad: *Knížka vpravdě zlatá a stejně užitečná jako zábavná o nejlepším stavu státu o novém ostrově Utopii*.

²⁵ SZACKI, Jerzy. *Utopie*. Praha: Mladá fronta, 1971, s. 11.

²⁶ V originále: *A New View of Society*.

²⁷ V originále: *Œuvres complètes*.

²⁸ V originále: *Cinq semaines en ballon*.

²⁹ V originále *L'île mystérieuse*.

2.2 Charakteristické prvky utopické literatury

Utopická literatura je „fantastická literatura líčící alternativní model společenského uspořádání v pomyslné zemi.“³⁰ Je charakteristická tím, že reflektuje dobu, v níž vznikla. Reaguje tedy na politické, náboženské, sociální a filozofické problémy určitého období. Opakem utopie je varovně laděná, *negativní utopie* neboli *dystopie*, která popisuje pravděpodobná rizika budoucnosti.³¹

Žánrově lze utopii zařadit poměrně obtížně, protože se jedná spíše o kombinaci určitých žánrových elementů. Je to „souhra“ idejí (ať už politických, či náboženských), úvah a hodnocení v románu, novele nebo krátké povídce.

Místo, kde se utopie odehrává, je často nově objevený kontinent, hora, oceán či: „blíže neurčený a odlehlý ostrov (uzavřená lokalita, izolovaná od okolního světa), případně město pojaté jako alegorický model světa,“³² tedy vymyšlené místo, které se nenachází v autorově realitě. V utopických dílech jsou místa a krajiny tak dokonale vyobrazeny, že si je čtenář může představit. Během sedmnáctého a osmnáctého století je Amerika chápána jako vzdálená země s nedotčenou přírodou a úrodnou půdou, tj. Země zaslíbená, již připravil Bůh ke všeobecné lidské spokojenosti.

Příběh je zasazen do „lepší“ budoucnosti a má čtenáři ukázat, jak by měl dokonalý svět vypadat. Každý autor vkládá do utopie vlastní myšlenky, názory a nabízí řešení. Díla jsou ovlivněna základními principy osvícenství (racionalismus, občanské svobody, rovnost, lidská práva, pokrok).

Popisují utopickou, dokonalou společnost. Občané ctí morální zásady a společně směřují ke zlepšení společenských poměrů. Hlavní hrdina je cestovatel, objevitel, který zažívá dobrodružství, vydává se na cestu za poznáním nového. Je také návštěvníkem dokonalého místa; v tom případě je často přesvědčován o výhodách lepšího světa, v němž se ocitl. Jedná-li se o poezii, básník obvykle nabádá ke sjednocení národa, k boji proti tyranům a k vytvoření ráje na zemi.

³⁰ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 666.

³¹ Tamtéž, s. 666.

³² Tamtéž, s. 666.

2.3 Utopická díla v americké literatuře v druhé polovině osmnáctého století

V americké literatuře se motiv utopie objevuje už od příchodu prvních osadníků. Ti si vedli poznámky o životě v koloniích, pořizovali geografické zápisky k Novému světu, ale sepisovali také zakládající listiny kolonií, v nichž slibovali, že budou žít podle určitých zásad. Z puritánského období lze zmínit utopické dílo Cottona Mathera (1663 – 1728) a jeho popis náboženského vývoje v Massachusetts s názvem *Velké skutky Kristovy v Americe (Magnalia Christi Americana, 1702)*, ve kterém je Amerika popsána jako nový ráj. Dalším zajímavým počinem tohoto období je *Popis Nové Anglie (A Description of New England, 1616)* Johna Smitha (1580 – 1631), v němž autor vidí Ameriku jako zemi svobody, rovnosti a prosperity, jež by se měla poučit z chování Anglie a nesnížit se na její úroveň.³³

V první polovině osmnáctého století převládaly utopie zabývající se poznáním Nového světa, cestopisy a společenské spisy. V druhé polovině téhož století je patrný vliv americké revoluce a boje za nezávislost, proto převládají spisy politické, ať už charakteru pamfletů, či traktátů. Jejich autoři byli přesvědčeni, že právo a rozum jsou na jejich straně. Věřili v lepší, svobodný a spravedlivý svět a svými argumentacemi a vizemi povzbuzovali americký lid v boji za nezávislost. Vznikaly tak básně oslavující hrdinství vojáků a politické spisy vyjadřující právo Američanů na svobodu a samostatnost. Díky novinám, které jednotlivá díla tiskly, se o společenském, politickém a válečném dění dozvídali i lidé v koloniích.

Témata následujících děl odrážejí myšlenky celého národa revoluční doby. Jsou ovlivněny principy osvícenství, bojem za lidská práva, jakož i bojem za svobodu a podobu ústavy.

2.3.1 Politické spisy

Politické spisy jako jsou pamflety, traktáty, deklaráce a ústavy vznikaly zejména v době revolučních bojů. Na podporu revoluce a s požadavkem odtržení se od britské monarchie napsal Thomas Paine (1737 - 1809) pamflet s názvem *Zdravý rozum (Common Sense, 1775 - 1776)*. V něm nabádá americký lid k boji za nezávislost – tedy za lepší společnost, založenou na demokratických principech samosprávy a na dodržování

³³ CLAEYS, Gregory. *The Cambridge Companion to Utopian Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 55.

lidských práv. Paine také požaduje svobodu, rovnost a vládu, jež zaručí americkému lidu to, že se nikdy znovu nestane monarchií.³⁴

Thomas Jefferson (1743 - 1826), pozdější třetí prezident Spojených států, je autorem *Prohlášení nezávislosti* (*The Declaration of Independence*, 1776). To se odkazuje na „zákony přírody a jejího boha“ a také prohlašuje „že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni, že jsou obdařeni stvořitelem určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí.“³⁵

Samotná ústava z roku 1787 ve své preambuli říká: „My, lid Spojených států, abychom vytvořili dokonalejší jednotu a nastolili spravedlnost...“³⁶ My, tedy celý národ, musíme vytvořit „dokonalou“ společnost, která by se řídila zákony. Nejdůležitější částí tohoto dokumentu jsou její dodatky, jež se zabývají lidskými právy. Tento dokument akcentuje nutnost vytvořit dokonalou společnost a potřebu ustanovit nezpochybnitelná práva všech svobodných a sobě rovných občanů Spojených států amerických. Amerika se touto ústavou, v téměř nezměněné podobě, řídí dodnes.

2.3.2 Vzdělání

Od doby tzv. *Great Awakening* se kladl větší důraz na vzdělání. Benjamin Rush (1745 – 1813) byl sečtělý muž a povoláním psychiatr, který je dnes v Americe považován za „otce psychiatrie“. Zároveň napsal mnoho esejů na téma školství. Jeho dílo *Plán na zřízení veřejných škol a šíření vědomostí v Pensylvánii* (*A Plan for the Establishment of Public Schools and the Diffusion of Knowledge in Pennsylvania*, 1786) se vyjadřuje k tzv. správnému vzdělání, které by se mělo uskutečňovat nejlépe v republikánském zřízení vlády.³⁷

³⁴ PAINE, Thomas. *Common Sense and Other Writings*. New York: Barnes and Noble Classics, 2005, s. 11 - 71.

³⁵ V originále: „*That all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness*“ TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 789.

³⁶ V originále: „*We the People of the United States, in Order to form a more perfect Union, establish Justice...*“ Tamtéž, s. 798.

³⁷ RUSH, Benjamin. *A plan for the establishment of public schools and the diffusion of knowledge in Pennsylvania* [online]. Filadelfie, 1786. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N15652.0001.001/1:2?rgn=div1;view=fulltext>

Co se návrhů na vzdělávací systém týče, je další autor - William Smith (1727 – 1803) známější. Tento episkopální kněz, napsal dílo *Obecná myšlenka Miranijské koleje* (*A General Idea of the College of Mirania*, 1753). Jedná se o fiktivní školu nacházející se ve vymyšlené americké kolonii, která vzdělává studenty podle svobodného umění a vědy. Pro dokonalou společnost je zapotřebí dobrého vzdělání a co nejvíce studentů. Ve Smithově představě jsou žáci rozděleni do dvou skupin, a to na studenty mechanických profesí a ostatní studenty věnující se jazykům a rétorice.³⁸

2.3.3 Ženy autorky, počátky feminizmu

V osmnáctém století se začíná projevat vliv feminizmu. V Anglii v roce 1792 Mary Wollstonecraftová sepsala *Obranu práv žen* (*A Vindication of the Rights of Woman*), v níž stojí, že ženy by měly být společníky svých mužů, a ne pouze manželkami, a také, že každá žena by měla mít právo na vzdělání. První americkou knihou, která na toto téma vznikla, vyšla pod pseudonymem Clarissa a jmenuje se *Vize ráje ženského vlastenectví* (*Vision of the Paradise of Female Patriotism*, 1779).³⁹

Další autorkou píšící pod pseudonymem „Constantia“ je Judith Sargent Murrayová (1751 – 1820). V její básni *Snění způsobené čtením představ o Mirze* (*Reverie, Occasioned by Reading the Vision of Mirza*, 1785) vystupuje postava jakéhosi anděla - průvodce, který každému pomůže dosáhnout nebes. Nebe je dokonalé místo, vždy rozkvetlá zahrada, kde není zlo.⁴⁰

V roce 1798 vyšel dialog s názvem *Alcuin* od Charlese Brockdena Browna (1771 – 1810), v němž se objevují feministické a utopické prvky jako rovnost pohlaví, ženská práva a právo na volbu sňatku nebo svobody.⁴¹

³⁸ SMITH, William. *A General Idea of the College of Mirania* [online]. New York, 1753. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N05612.0001.001?view=toc>

³⁹ CLARISSA. *Vision of the Paradise of Female Patriotism* [online]. Sargent, Lyman Tower, British and American utopian literature, 1516-1975. [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/vision-paradise-female-patriotism>

⁴⁰ MURRAY, Judith, Sargent. *Reverie*. [online]. Sargent, Lyman Tower, British and American utopian literature, 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/reverie-occasioned-reading-vision-mirza>

⁴¹ BROWN, Charles, Brockden. *Alcuin* [online]. Internet Archive [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: <https://archive.org/details/alcuindialogue00brow/page/27/mode/2up>

2.3.4 Otrokářství

Benjamin Rush (1745 – 1813) nepsal jen eseje o školství, ale zajímal se také o problém otrokářství. Přestože to bylo ústřední téma až v době americké občanské války, už v osmnáctém století se zvyšoval počet otroků zejména v jižních koloniích. Práva neměli žádná a zacházelo se s nimi velmi špatně. Rush je autorem eseje *Ráj černých otroků* (*The Paradise of Negro-Slaves*, 1787), v níž píše, že otroci mají své vlastní nebe, které odráží jejich život.⁴²

Několik úvah o vlastnictví černochů (*Some Considerations on the Keeping of Negroes*, 1762) Johna Woolmana (1720 – 1772) je další esej zabývající se otrokářstvím. Woolman odmítal vlastnictví otroka jako součást dědictví. Navrhl, aby otroci byli za svou práci majitelem placeni, protože otrok je stejný člověk jako každý jiný.⁴³

2.3.5 Budoucí vize Ameriky

Už od počátku vzniku puritánské literatury byla Amerika vnímána jako místo vyvolené Bohem. Samozřejmě že i v dobách dalších vycházely básně a spisy, které opěvovaly nádheru přírody, vzhlížely k hrdinům, jako byl například Kolumbus a později Washington. Zároveň poskytovaly rady a připomínky k budoucnosti Ameriky.

Elihu Hubbard Smith (1771-1798)⁴⁴ je autorem spisu *Systém utopické republiky* (*The Institution of the Republic of Utopia*, 1796), v němž popsal výhody republikánské vlády včetně plánu na výstavbu města. Byl toho názoru, že vzdělání musí být dostupné všem. Právo volit by měli mít všichni muži. Obchodník Gilbert Imlay (1754 – 1828) napsal v roce 1792 topografickou příručku *Topografický popis západního teritoria Severní Ameriky* (*A Topographical Description of the Western Territory of North America*), v níž nabádal k vytvoření utopických komunit. Anonymně vyšel dialog mezi postavou Celadona a anděla s názvem *Zlatý věk, či budoucí sláva Severní Ameriky* (*The Golden*

⁴² RUSH, Benjamin. *The Paradise of Negro-Slaves* [online]. Sargent, Lyman Tower, British and American utopian literature, 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/paradise-negro-slaves-dream>

⁴³ WOOLMAN, John. *Considerations on the keeping of Negroes: recommended to the professors of Christianity of every denomination* [online]. Internet Archive [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: https://archive.org/stream/considerationson00wool/considerationson00wool_djvu.txt

⁴⁴ SMITH, Elihu, Hubbard. *The Institution of the Republic of Utopia* [online]. Sargent, Lyman Tower, British and American utopian literature, 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/institutions-republic-utopia>

Age; or, Future Glory of North America, 1785). Jde o sbírku několika vizí o lepší budoucnosti Ameriky. Autor vyjádřil svůj názor ohledně států podle rasových skupin.⁴⁵

Joel Esquire Barlow (1754 – 1812) je jedním z nejlepších básníků přelomu osmnáctého a devatenáctého století pracující s motivy osidlování Ameriky, revoluce a americké budoucnosti. K autorovým nejznámějším básním patří *Vyhliídka na mír* (*The Prospect of Peace*, 1776) a *Rychlá kaše* (*The Hasty Pudding*, 1796). Ovšem jeho nejuznávanější báseň je *Kolumbiáda* (*The Columbiad*, 1807), která vznikla z původní básně *Kolumbova vize* (*The Vision of Columbus*, 1787). Tato epická skladba vyšla v devíti knihách; stylem a tématem připomíná Freneauovu *Rostoucí slávu Ameriky* i Dwightovo *Dobytí Kanaánu*.⁴⁶ Autor v básni zmiňuje dějiny Ameriky, ale také její budoucnost a prosperitu. Skladba končí obrazem budoucnosti, v níž národy budou žít v harmonii.

⁴⁵ CELADON. *The Golden Age; or, Future Glory of North America* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N34108.0001.001/1:3?rgn=div1;view=fulltext>

⁴⁶ BARLOW, Joel, Esquire. *The Vision of Columbus* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N15823.0001.001?view=toc>

3 Život a dílo Philipa Freneaua a Timothy Dwighta

3.1 Život Philipa Freneaua

Philip Morin Freneau se narodil 2. ledna 1752 v New Yorku. Jeho rodina pocházela z Francie. Dědeček *André Fresneau* (jak znělo původní jméno rodiny do roku 1725⁴⁷) byl hugenotský obchodník, který se rozhodl se skupinkou dalších hugenotů opustit Francii a vydat se hledat nový domov. V roce 1707 doplul do New Yorku, kde jeho potomci žili až do roku 1762, kdy se přestěhovali do New Jersey. Philipův otec *Pierre Freneau* dbal na řádnou výchovu svých pěti dětí.

Philip od roku 1762 po tři roky navštěvoval internátní školu a ve třinácti letech byl poslán do školy latinské. Od roku 1768 studoval na vysoké škole *College of New Jersey* (dnešní univerzita Princeton); v prvním roce se věnoval latině, řečtině, antice a rétorice. V druhém ročníku si přibral geografii, filozofii a matematiku. Ve třetím ročníku kromě filozofie a matematiky navštěvoval přednášky *Johna Witherspoona* (1723 – 1794). Mezi jeho spolužáky patřili politik a čtvrtý prezident USA *James Madison* (1751 – 1836), spisovatel, právník a soudce *Hugh Henry Brackenridge* (1748 – 1816), reverend *Samuel Spring* (1746 – 1819) a americký viceprezident v období *Thomase Jeffersona* *Aaron Burr* (1756 – 1836).⁴⁸

V roce 1769 založili *Madison*, *Brackenridge*, *Bradford* a *Freneau* klub s názvem *American Whig Society*, což byl debatní univerzitní kroužek. Po absolvování *College of New Jersey* v roce 1772 pokračoval Freneau ještě studiem teologie, které však nedokončil.

Po vypuknutí americké revoluce se Freneau přestěhoval do New Yorku a psal anti-britská díla, například satiru na britské vojsko a britského generála Thomase Gage.⁴⁹ Byl to patriot, který obhajoval kolonie. Jeho básně zlepšovaly morálku armády po dlouhých bojích a také on sám vstoupil do revolučních sil. Vysloužil si přívzvisko „*básník americké revoluce*“.

⁴⁷ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 10.

⁴⁸ Tamtéž, s. 13.

⁴⁹ Tamtéž, s. 17.

V roce 1776, poté co Amerika vyhlásila nezávislost, odplul na ostrov Santa Cruz, kde strávil dva roky a kde zastával funkci tajemníka.⁵⁰ Věnoval se zde tvorbě básní s přírodními motivy. Na ostrově byl také svědkem krutého zacházení s otroky. Po dvou letech se rozhodl vrátit do New Jersey, kde vstoupil do domobrany. Stal se provozovatelem soukromé lodi, plavil se přes Karibik i Atlantik, mimo jiné i z finančních důvodů, neboť námořní obchod slušně vynášel.

V roce 1780 byl s celou posádkou na šest týdnů zajat britským loďstvem. Z tohoto období, pochází báseň *Britské zajetí na moři* (*The British Prisonship*, 1781), ve které se vypsál ze svých pocitů blízké smrti a zdokumentoval zacházení, jakému s posádkou čelili.⁵¹ V první polovině osmdesátých let osmnáctého století se živil jako spisovatel a přispěvatel do novin. V této době napsal více jak sto básní. Kvůli nedostatku peněz se vrátil zpět na moře, tentokrát už jako kapitán.

Zlomový rok přišel v roce 1790, kdy se nejen oženil s Eleanor Formanovou, ale stal se také editorem novin *Daily Advertiser* v New Yorku. Práce v novinách Freneaua bavila; za svůj život působil v několika z nich. Pokusil se dokonce založit noviny vlastní. Když mu Thomas Jefferson nabídl práci ve svých novinách ve Filadelfii, přijal ji. Odstěhoval se tam s rodinou a živil se jako překladatel ministerstva zahraničí a novinář. V roce 1791 vyšlo první číslo *The National Gazette*, které Jefferson využíval jako svou politickou platformu. Noviny publikovaly republikánské názory a časté kritiky federalistů a samotného prezidenta George Washingtona. I když byly úspěšné, v roce 1793 zkrachovaly kvůli nedostatku odběratelů; město totiž zasáhl mor a následná vlna migrace na venkov.⁵²

Z politického života se Freneau úplně stáhl v roce 1801 a přestěhoval se zpět do New Jersey, kde až do své smrti psal básně a eseje. Zemřel zde 18. prosince 1832, když cestou do svého domu umrzl.

3.2 Dílo Philipa Freneaua

Za svůj život Freneau napsal víc jak čtyři sta prozaických děl, nejčastěji esejů, a víc jak pět set básní. Ve svých dílech kritizoval zastaralé názorové postoje, vše britské a

⁵⁰ Tamtéž, s. 18.

⁵¹ Tamtéž, s. 20 - 22.

⁵² Tamtéž, s. 33-43.

federalistické. Nabádal k vytvoření společnosti, která by žila šťastně a v duchu spravedlnosti a svobody. Za svůj život působil v šesti novinových redakcích.

3.2.1 Poezie

Básně psal už během studií na vysoké škole. Vydal celkem šest básnických sbírek. Jeho básnickou tvorbu lze rozdělit do dvou skupin. První je tvořena básněmi s revoluční a protibritskou tematikou.⁵³ Mezi nejvýznamnější patří *Americká svoboda* (*American Liberty*, 1735) a *Přiznání generála Gage* (*General Gage's Confession*, 1775). Například v básni *Politická litanie* (*A Political Litany*, 1775) poukazuje na britskou nadvládu a na šikanu ze strany britského krále, v závěru si přeje osvobození od nadvlády Anglie. V básních *Cesta do Bostonu* (*A Voyage to Boston*) a *Samomluva generála Gage* (*General Gage's Soliloquy*), obě z roku 1775, zesměšňuje generála britských vojsk a přítomnost vojáků v Bostonu. V roce 1781 popsal své zkušenosti ze zajetí, a to v básni *Britské zajetí na moři* (*The British Prisonship*).

Do druhé skupiny patří básně s tematickým okruhem přírody, krásy, osidlování a původních obyvatel Ameriky. V básních o přírodě lze nalézt prvky transcendentalismu, ale také romantismu. Jedná se například o *Krásy Santa Cruz* (*The Beauties of Santa Cruz*, 1777), *O jednotě a dokonalosti přírody* (*On the Uniformity and Perfection of Nature*, 1815) a *O včelce* (*On a Honey Bee*, 1797). V básni *Divoký zimolez* (*The Wild Honey Suckle*, 1786) najdeme téma pomíjivosti života a krásy přírody. V básni se píše o květině, která se nachází v lesním stínu proto, aby ji nikdo neušlapal nebo neutřhl. Květina je tak nádherná, že bys dle autora ani v ráji takové nenašel. Bohužel však brzy zahyne vlivem podzimních mrazů. V básni *O emigraci do Ameriky a osidlování západní země* (*On the Emigration to America and Peopling the Western Country*, 1785) píše o muži, jenž se vydává z Evropy do Ameriky, aby našel své štěstí. Freneau zde popisuje krásy přírody a opěvuje přírodní bohatství. *Indiánské pohřebiště* (*The Indian Burying Ground*, 1787) je báseň o pohřebním rituálu domorodých indiánů, kteří věřili, že duch zemřelých je stále mezi živými. Obřad porovnává s klasickým pohřbem, kdy je tělo uloženo k věčnému spánku do země. Popisuje život a povahu indiánů a krásy přírody. Báseň končí myšlenkou

⁵³ Tamtéž, s. 47.

o rovnosti kultur. Americká, evropská i indiánská kultura jsou stejně důležité a nepostradatelné.⁵⁴

V době, kdy pobýval na ostrově Santa Cruz, se zajímal o sociální situaci otroků. V roce 1792 napsal báseň *Siru Tobymu (To Sir Toby)*, v níž popisuje jejich utrpení. Freneau věřil v dobrotu lidstva a zastával názor, že všichni lidé jsou si rovni.

3.2.2 Próza

Přestože Freneau psal převážně politické eseje, mezi jeho první díla patří satira, jež vznikla ve spolupráci s Hugh Henry Brackenridgem, a to během jejich studia na univerzitě. Satira *Pout' otce Bomba do Mekky (Father Bombo's Pilgrimage to Mecca, 1770)* je o Reynardinu Bombovi, který se vydává do Mekky, neboť je potrestán za své plagiátorství. Kvůli této cestě musí změnit své náboženství a stát se tzv. mahometanem (následovníkem islámského proroka Mahometa). Celý příběh je plný komických situací. Otec Bombo nakonec svou cestu do Mekky úspěšně dokončí a vrací se zpět do New Jersey.⁵⁵

Tématem Freneauových esejů byly utopické vize společnosti, politika, ale také otroctví a lidská práva. *Filozof lesa (The Philosopher of the Forest, 1788)* je příběh, v němž sirotek cestuje po světě a zvolí si profesi cestovatele. *Tomo Cheeki (1795)* je příběh o životě, v kterém je jakýsi pozorovatel svědkem místních poměrů a morálky ve Filadelfii.

3.2.3 Noviny

V *The Freeman's Journal* působil Freneau ve Filadelfii mezi léty 1781 - 1784. Tiskl zde vlastenecké zprávy, satiry, ale také patriotské básně. O šest let později přispíval do newyorských novin *The Daily Advertiser*, kde působil jen jeden rok, protože se v roce 1791 pokusil vydat své vlastní noviny *The Monmouth Gazette*. Vyšlo ale pouze jedno zkušební číslo. Ke konci roku 1791 dostal nabídku od Thomase Jeffersona vydávat ve Filadelfii čtrnáctideník *The National Gazette*. Noviny byly silně ovlivněny názory republikánské strany a obsahovaly zprávy, politické a literární články. V roce 1793 se

⁵⁴ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau, Poet of the American Revolution. Volume 2 (of 3)* [online]. Project Gutenberg. Poslední změna [26.03.2020 v 12:39] [cit. 2020-16-04]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/ebooks/38529>

⁵⁵ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 12.

Freneau odstěhoval zpět do New Jersey, kde vydával noviny *Jersey Chronicle*, jež vycházely dva roky. Freneau v nich tiskl své básně. Poslední noviny, do nichž Freneau přispíval, byly *The Time Piece; and Literary Companion* (1797).

3.3 Timothy Dwight

Timothy Dwight se narodil 15. května 1752 ve státě Massachusetts. Pocházel z dlouhé generace Dwightů; jeho dědeček byl obchodníkem a bohatým majitelem půdy. Jeho otec byl plukovník v armádě a jeho matka byla dcera teologa a filozofa Jonathana Edwardse (1703 – 1758).

Do svých dvanácti let byl vzděláván matkou Mary, poté nastoupil na školu v Connecticutu, kde se připravoval na univerzitní vzdělání. Ve třinácti letech byl přijat na Yale College (založená 1701, škola pro budoucí kongregacionalistické ministry). Vzdělání dokončil ve svých sedmnácti letech.

Po škole vykonával několik zaměstnání, mimo jiné mezi léty 1771 – 1777 působil jako univerzitní učitel, a dokonce jako ředitel Hopkins Grammar School v Connecticutu. V roce 1777 se stal kaplanem v kontinentální armádě a inspiroval vojáky svými kázáními a písněmi.

Po otcově smrti (1778) se vrátil do Connecticutu, přesněji do Greenfield Hill, kde založil vlastní akademii. Vzdělání považoval za důležitý prvek lidského života, prosazoval také rovnocenné vzdělání žen a věřil v rovnost pohlaví. Byl odpůrcem tělesných trestů.

V letech 1783 – 1795 zastával funkci pastora kongregační církve s názvem *New Divinity of Congregationalism*.⁵⁶ Díky svým inspirujícím kázáním a sňatku s Mary Woolseyovou získal přístup do vyšší společnosti. Protože patřil k schopným učitelům, byl jedním z kandidátů na úřad prezidenta *Yale College*. Po smrti *Ezry Stylesa* (1795)⁵⁷ ho získal a zastával funkci prezidenta *Yale College* po dobu 22 let (1795 – 1817).

Jako prezident *Yale College* se potýkal se slabší morálkou studentů, kteří byli ovlivněni Francouzskou revolucí, encyklopedisty a myšlenkami deismu. Rozhodl se, že změní osnovy. Pozval do Connecticutu tři nové profesory: *Jamese Luca Kingsleyho*, který

⁵⁶ CUNINGHAM, Charles. *Timothy Dwight. A Biography*. New York: The Macmillan Company, 1992, s. 100.

⁵⁷ Tamtéž, s. 145.

vyučoval klasické jazyky, *Jeremiaha Daye*, učitele matematiky, a *Benjamina Sillimana*, chemika a geologa.⁵⁸

Dwight se bál o budoucnost kongregační církve. Nejen že si připravoval kázání na její podporu, ale stal se také členem connecticutské federalistické strany. Díky tomu mohl založit americkou radu komisařů pro zahraniční mise. Chtěl tak šířit učení své církve za hranice Connecticutu (mise například na Havaji).

Zemřel na rakovinu 11. ledna 1817 v Connecticutu.

3.4 Dílo Timothy Dwighta

Timothy Dwight psal svá díla na téma náboženství, politika a vzdělání. Byl ovlivněn protestantským náboženstvím, proto ctěl ctnost, těžkou práci a život bez hříchu. Psal převážně kázání, eseje (např. *Radílek*⁵⁹, 1770), básně, pamflety, hymny, ale i články do novin. Během revoluční války vytvořil také řadu písní (*Óda na Kolumbiu*⁶⁰, 1777) pro povzbuzení vojáků.

3.4.1 Hartford Wits

Hartford nebo též *Connecticut Wits* byla první literární skupina autorů, učitelů a studentů na Yale College. Psali převážně satiry na téma vzdělání, společnost a politika. Mezi významné členy patřili kromě Dwighta *David Humphreys* (1752 – 1818, plukovník a později velvyslanec v Portugalsku a Španělsku), *Joel Barlow* (1754 – 1812, básník, diplomat) a *John Trumbull* (1750 – 1831, básník).⁶¹

3.4.2 Próza

Dwighta proslavila jeho kázání, která byla hojně navštěvována. Pečlivě si je připravoval, ctěl puritánské zásady a aktuálnost témat. Vyšly dvě sbírky, a to *Teologie objasněná a obhájená* (*Theology Explained and Defended*, 1818 - 1819) a *Kázání Timothy Dwighta* (*Sermons by Timothy Dwight*, 1828), obě vydané po jeho smrti.

⁵⁸ Tamtéž, s. 196 – 199.

⁵⁹ V originále: „*The Meddler*“

⁶⁰ V originále: „*Ode to Columbia*“

⁶¹ Tamtéž, s. 344.

V nich nalezneme kázání, v nichž nabádá ostatní, aby žili svobodně, leč aby dodržovali zákony. Věřil v rovnoprávné vzdělání mužů i žen.⁶²

O svých schopnostech rétora přesvědčil publikum už v roce 1776 při promoci žáků posledního ročníku univerzity Yale. Ve své řeči s názvem *Projev adresovaný mladým gentlemanům, kteří končí studium bakaláře humanitních věd na koleji Yale (A valedictory address to the young gentlemen, who commenced Bachelors of Arts, at Yale-College)* popsal jedinečnost amerického lidu. Podle něj je úspěšná ta společnost, v níž má lid stejný zájem, jazyk, náboženství a vládu, která je spravedlivá.⁶³

Jeho diskurze jsou většinou na téma filozofie a náboženství. V *Rozpravě na skutečnost a pravost Nového zákona (Discourse on the Genuineness and Authenticity of the New Testament, 1793)* brání protestantskou víru proti deistům a skeptikům. Pojednání *Povaha a nebezpečí nevěřící filozofie (The Nature and Danger of Infidel Philosophy, 1797)* vzniklo jako odezva na neklid univerzitních studentů ovlivněných děním v Evropě a osvícenstvím. Dwight varoval před budoucností a vlivem evropských myšlenek, protože byl přesvědčen, že je to jen satanova přetvářka.⁶⁴

K jeho nejznámějším dílům patří cestopis *Cesty po Nové Anglii a New Yorku (Travels in New England and New York, 1821 – 1822)*, v němž Dwight popsal sociální, ekonomickou a náboženskou situaci těchto států. Kapitoly ve formě dopisů je popisují jako harmonická místa, kde se nevedou žádné soudní spory, kde jsou lidé vzdělání a účastní se bohoslužeb. Tyto cestopisy čerpaly z jeho vlastních zážitků z dob 1796 – 1817.⁶⁵

3.4.3 Poezie

Mezi nejčastější témata Dwightových básní patří cnost, morálka, vzdělání a budoucnost Ameriky, jež je vyobrazena jako šťastné místo, kde nebudou otroctví a kde

⁶² DWIGHT, Timothy. *Theology Explained and Defended 1818-1819* [online]. Internet Archive [cit. 2020-10-03]. Dostupné z: https://archive.org/details/theologyexplaine_04dwigiala/page/n8/mode/2up

⁶³ DWIGHT, Timothy. *A valedictory address to the young gentlemen, who commenced Bachelors of Arts, at Yale-College, July 25th. 1776* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N11665.0001.001/1:3?rgn=div1;view=fulltext>

⁶⁴ DWIGHT, Timothy. *The Nature and Danger of Infidel Philosophy* exhibited in two discourses, addressed to the candidates for the Baccalaureate [online]. Evans Early American Imprint Collection. [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N25379.0001.001?view=toc>

⁶⁵ DWIGHT, Timothy. *Travels in New-England and New-York. Volume I.* [online]. Internet Archive. Dostupné z: https://archive.org/details/travelsinneweng_l01dwig/page/n6/mode/2up

neexistují sociální rozdíly. Anglie je ve srovnání s ní zemí chudou a zasaženou válkou. Odsuzuje deismus a skepticismus stejně jako myšlenky osvícenství.

Vítězství nevíry (*The Triumph of Infidelity*, 1788) je báseň proti osvícenské filozofii; je silně proti deismu. V básni *O osídlení britských kolonií* (*On the Settlement of the British Colonies*, 1780) se vrací zpět do minulosti a popisuje osídlení nového území. Jeho nejznámější sbírka se jmenuje *Greenfield Hill* (1794). Jedná se o sedm optimistických básní, v nichž vzdává hold malému městu. Vidí i jeho zářnou budoucnost, pokud budou obyvatelé dál fungovat na principech svobody a ctnosti a pokud budou dbát na význam vzdělání.

4 Básně

Následující kapitola se zaměřuje na obsahovou analýzu dvou vybraných básní, a to báseň *Rostoucí sláva Ameriky* (v originále *The Rising Glory of America*, 1786) Philipa Freneaua a rozsáhlou epickou báseň *Dobytí Kanaánu* (v originálu *The Conquest of Canaan*, 1785) Timothy Dwighta. Využívá mých vlastních překladů z angličtiny do češtiny (tzv. podstročnicků), neboť tyto básně nebyly nikdy oficiálně přeloženy do českého jazyka.⁶⁶

4.1 Rostoucí sláva Ameriky

Tato báseň byla původně zamýšlena jako skladba pro přednes u příležitosti promoce na princetonské univerzitě v roce 1771⁶⁷ a byla napsána ve spolupráci se spolužákem Hugh Henry Brackenridgem, který ji na již zmíněné promoci také přednesl. Báseň nese jméno *Báseň o stoupající slávě Ameriky* (v originále *A Poem on the Rising Glory of America*, otištěná 1772).⁶⁸ Avšak během americké revoluce, když se Philip Freneau snažil podpořit americké vojáky a americký lid a vyzvat je k boji proti anglické nadvládě, začal tuto báseň přepisovat. Odstranil z ní veškerý Brackenridgův text a připsal, nebo jen dokonce přepsal některé verše. Pozměněním veršů došlo k tomu, že text básně získal jasný republikánský a národní tón.⁶⁹ Báseň nabádá k národní hrdosti a ctí zásady Republikánské strany.

4.1.1 Obsah básně

Tato báseň (otištěná v roce 1786) je napsána blankversem, tedy nerýmovaným pětistopým jambem, formou dialogu mezi třemi osobami; obsahuje celkem šestnáct promluv. V úvodu Freneau předkládá argument, tedy výčet témat, kterým se v básni věnuje. Nechybí mezi nimi objevení Ameriky, příčiny odchodu puritánů do Ameriky a britská uzurpace.⁷⁰ Jsou to tedy nejdůležitější události, které Ameriku formovaly do Freneauovy současnosti.

⁶⁶ Podstročnick, neboli doslovný neliterární překlad.

⁶⁷ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 13.

⁶⁸ Tamtéž, s. 147.

⁶⁹ WERTHEIMER, Eric. *Commencement Ceremonies: History and Identity in "The Rising Glory of America," 1771 and 1786*. *Early American Literature*, vol. 29, no. 1, 1994, p. 36. *JSTOR*, [cit. 2020-03-03] www.jstor.org/stable/25056955.

⁷⁰ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 13.

V básni vystupují tři postavy. Hlavním subjektem a moderátorem jednotlivých „promluv“ je *Acasto*. V celé básni vystupuje celkem šestkrát a jeho první promluvu lze chápat jako prolog. Vždy vnese do diskuze nové téma a další dvě postavy na toto téma diskutují. Tyto postavy se nazývají *Eugenio* a *Leander*. Oba dostávají prostor pětkrát. Z textu básně vyplývá, že *Eugenio* je spíše orientován do minulosti – to on vzpomíná na první osadníky a minulost Ameriky. Naopak *Leander* se soustředí na budoucnost. Často svou řeč začíná napomenutím, či dokonce výsměchem určeným *Eugeniovi*. Všechny tři postavy mají příhodná jména. *Freneau* studoval na univerzitě jak klasickou řečtinu, tak i teologii,⁷¹ což jednoznačně ovlivnilo výběr jmen. *Eric Wertheimer* napsal, že: „*Acasto* je obměna jména *Aeneas* (tedy mytologická postava římských dějin). *Eugenio* je jméno řeckého původu a znamená urozený. *Leander* je opět postava z řecké mytologie.“⁷² Dle mého názoru je *Acasto* jakýmsi prostředníkem mezi dvěma světy a názory, dává prostor oběma jejich zástupcům, usměrňuje „debatu“ a v závěru je to on, kdo představuje vizi svobodné, harmonické země, kterou postupně nazývá „Novým Jeruzalémem“ a poté „Kanaánem,“ tedy *Zemí zaslíbenou*. V samotném závěru básně toto místo ztotožňuje s Amerikou.⁷³ Je mu určen podobný osud jako již zmíněnému hrdinovi *Aeneidy*: vyhledat domov na západě.⁷⁴ *Eugenio* může být ztotožněn s představou monarchie, která byla původní formou vlády. *Leander* se podle mýtu zamiloval do ženy, jíž nebyl hoden. Svou lásku skrývali a scházeli se v noci potají. *Leander* se nešťastnou náhodou utopil v moři, a když jeho milá spatřila mrtvé tělo milovaného muže, spáchala sebevraždu. Je to právě *Leander*, kdo touží po společenské změně, vítá vědu jako nositelku pokroku a rád by připojil další americká území.

V první promluvě *Acasto* mluví o slávě dnů, kdy *Kolumbus* objevil Ameriku: „Nyní skrze závoj dávných dnů/ oživte tu slavnou dobu/ kdy se *Kolumbus* poprvé dotkl/ těchto břehů, tak dlouho neznámých“⁷⁵ Naráží tedy na dobu zámořských plaveb, které od středověku podnikaly evropské národy. *Freneau* vylíčil i problémy, kterým námořníci při plavbách čelili: „(Skrz) hladomor a smrt, si hrdina vynutil cestu/ oceány obtěžkanými

⁷¹ Tamtéž, s. 11.

⁷² WERTHEIMER, Eric. *Commencement Ceremonies: History and Identity in 'The Rising Glory of America,' 1771 and 1786. Early American Literature*, vol. 29, no. 1, 1994, p. 38. *JSTOR*, [cit. 2020-03-03] www.jstor.org/stable/25056955.

⁷³ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 144-145.

⁷⁴ VERGILIUS, Publius Maro. *Aeneis*. Přeložil Otmar Vaňorný. Praha: Svoboda, 1970.

⁷⁵ V originále: Now through the veil of ancient days renew/ The period famed when first Columbus touched/ These shores so long unknown. FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 133.

věčnými bouřemi/ a podnebími nepřátelskými odvážnému muži.“⁷⁶ Ve své první rozmluvě ještě mluví o Cortézovi, tedy španělském dobyvateli Ameriky a ničiteli Aztécké říše.⁷⁷ Zaujímá k němu velmi negativní postoj, dle Freneaua byl: „Divoký vojevůdce.../ vysvěcený indiánskou krví, jí obarvil písek a zadusil/ slavné Mexiko/...protože žíznil po zlatu.“⁷⁸

Na Acasta reaguje Eugenio, kterého zajímá: „Odkud se vzal ten tulácký národ, který miluje stinné údolí/ a volí si les jako nové temné útočiště? Staré příběhy nám nedávají odpověď.“⁷⁹ Tím zřejmě myslel to, že Indiáni nemají ani písemné památky, ani ústní slovesnost/tradici o svém původu, protože si je po generace nepředávali. Sám Eugenio přichází s několika teoriemi. Nejprve ho napadá, zda: „Vzešli z nějaké starověké myslí, na svém vlastním území, jako Adam na východě.“⁸⁰ Poté ale uvažuje nad tím, jak by přežili potopu světa. Na to si sám odpovídá, že možná kdyby byli vysoko v horách, snad by potopu přežili. Ale také dodává, že v této zemi nejsou ani kopce, ani hory.⁸¹ Třetí Eugeniovu teorii lze označit jako migrační. Dle něj: „A tam, kde se východní Grónsko téměř dotýká/ severních břehů Ameriky, odvážné kmeny/ zapuzených Židů, Sibiřanů, divokých Tatarů/ přešly ledové hory nebo připluly na vorech.“⁸² Poslední teorií o původu Indiánů je teorie o rozdělení Země; zmiňuje Pelega, o němž se můžeme dočíst v Bibli, ve Starém zákoně.⁸³ V jeho době byla Země rozdělena na východ a západ.

Leander se poprvé přidává do debaty, když se vysmívá Eugeniovi za to, že překrucuje pravdu. Spíše než těmto teoriím věří, že vysvětlení je mnohem prostší. Leander vzpomíná na Kartagince – schopné bojovníky a námořníky, kteří si dokonce podrobili i Římany.⁸⁴

⁷⁶ V originále: Famine, and death, the hero forced his way/ Through oceans pregnant with perpetual storms/ And climates hostile to adventurous man. Tamtéž, s. 133.

⁷⁷ TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha 2008, s. 13-14.

⁷⁸ V originále: Cortez, furious chief ordained/ with Indian blood to dye the sands, and choak famed Mexico/ ... by thirst of gold. FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 133-134.

⁷⁹ V originále: But whence arose/ That vagrant race who love the shady vale,/ And choose the forest for their dark abode? Tradition lends no aid. Tamtéž, s. 134.

⁸⁰ V originále: (whether) they sprang from some primaeval head/ In their own lands, like Adam in the east. FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 134.

⁸¹ Tamtéž, s. 135.

⁸² V originále: And where the eastern Greenland almost joins/ America's north point, the hardy tribes/ Of banished Jews, Siberians, Tartars wild/ Came over icy mountains, or on floats. Tamtéž, s. 135.

⁸³ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Genesis 10:5.

⁸⁴ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 135.

⁸⁴ Tamtéž, s. 135.

Podle jeho názoru se Kartaginci vydali: „Úžinou Gibraltaru podél západního pobřeží/ Afriky na Kanárské ostrovy/ protože věčné jaro tam obléká pole/ a lahodné ovoce dává plody po celý rok.“⁸⁵ Leander si myslí, že Kartaginci zde ztroskotali, založili vlastní novou osadu a jejich potomci jsou dnes známí jako: „Brazilci, Mexičané, Peruánci“⁸⁶ a další kmeny. Nicméně i tuto teorii prakticky zavrhně tvrzením, že: „To značí, že se jednalo o jinou rasu, ze které vzešli.“⁸⁷

Tím končí debata na první téma, tedy historii Ameriky a původ indiánů. Pak přichází Acasto s tématem o příčinách emigrace Britů do Ameriky. Vyzývá Eugenia, aby se na toto téma vyjádřil.⁸⁸

Eugenio tedy odpovídá: „Protože byli nespravedlivě pronásledováni pro svou víru, připluli naši otcové/ od nepřátelských břehů Evropy do těchto míst/ aby zde mohli vyznávat své náboženství svobodně/ v bezpečí před tyranii a neustálým dohledem.“⁸⁹ Za tímto výčtem příčin následuje i charakteristika nových kolonií. Dle něj se zformovaly vlády, které si v té době ještě nezáviděly a jednaly svobodně a ctnostně. Zde jsou patrné prvky první demokracie v Americe. Kolonie samy rozhodovaly, kdo bude jejich vůdcem, a dohodly se i na tom, že budou vydávat obecně platné zákony.⁹⁰ V této promluvě stojí za povšimnutí také poslední verše: „Proč bych měl jmenovat ty hrdiny tak dobře známé/ kteří osídlili zbytek Kanady/ až k nejvzdálenějším břehům Georgie, západní Floridy/ nebo Apalačského pohoří? Leč kolik/ krve bylo prolito! Kolik indiánů bylo povražděno/ než nastaly dny míru.“⁹¹ Zde patrně naráží na Francouzsko-indiánskou válku (1754 - 1763), v níž proti sobě stály Francie s podporou indiánských kmenů a Spojené království.⁹²

⁸⁵ V originále: Through streight Gibraltar, down the western shore,/Of Africa, to the Canary isles/
...Because eternal spring there clothes the field/ And fruits delicious bloom throughout the year.
Tamtéž, s. 136.

⁸⁶ Tamtéž, s. 137.

⁸⁷ V originále: This indicates they were a different race;from whom descended. Tamtéž, s. 136.

⁸⁸ Tamtéž, s. 137.

⁸⁹ V originále: By persecution wronged, And sacerdotal rage, our fathers came/ From Europe's hostile shores to these abodes,/ Here to enjoy a liberty in faith,/ Secure from tyranny and base controul. Tamtéž, s. 137.

⁹⁰ TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha 2008, s. 22.

⁹¹ V originále: Why should I name those heroes so well known/ Who peopled all the rest of Canada/...Yet what streams/ Of blood were shed! what Indian hosts were slain,/ Before the days of peace were quite restored! FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 137.

⁹² TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha 2008, s. 120-122.

Na krveprolití a vraždění indiánů reaguje Leander. Říká, že indiáni jsou divocí a pomstychtiví, že vyvražďovali obyvatele kolonií a jejich největší prohřešek spatřuje v jejich spojenectví s Francií.⁹³ Jejich protivníky – tedy Angličany vnímá jako hrdiny. Anglie byla jedinou zemí, která přispěchala na pomoc, když se Francouzi s indiánskými kmeny rozhodli, že rozšíří své teritorium.⁹⁴

Acasto se do této debaty vmísí poznámkou, že teď tu Amerika má svého zachránce – George Washingtona. Dle něj je to největší hrdina, protože na rozdíl od Cortéze a Pizzara nikdy neprolil krev, ze zjištěných důvodů. Naopak, byl to on, kdo: „Se svými statečnými syny se postavil proti/ odvážným útočníkům za práva své země.“⁹⁵

Eugenio proti Acastovi nic nenamítá. Komentuje španělskou conquistu, za kterou mohlo tolik lákavé zlato. Pro něj je však pokladem něco jiného: „Oč požehnanější jsme my díky úrodné půdě/ půda nezrodila třpytící se zlato/ ani planoucí diamant, ani vzácný smaragd/ ani rudý safír, rubín, chryzolit/ ani rudý jaspis, vzácnější bohatství plyne/ z práce na poli a pastevectví.“⁹⁶

„A staří bardí kreslili své příjemné obrázky/ z květinových luk, hájů a klouzavých potoků“⁹⁷ dokresluje nádheru přírody Leander. Vyzdvihuje práci pastýřů, věnuje jim zbytek své promluvy. Mluví o jejich životním cyklu, jsou pro něj venkovským pracovitým mládím.⁹⁸

Acasto již zažehl debatu na téma objevení a osídlení Ameriky, o příčinách odchodu migrantů do Ameriky. Jeho úvod o hrdinovi Georgi Washingtonovi přešel do rozpravy o zemědělství. Nyní se zaměřuje na obchod a směnu zboží. Díky mořeplavcům se americké zboží dostane do jiných částí světa a zároveň si tím vydělají: „Žádný národ nikdy nedospěl k dokonalosti, dokud nevyplul za obchodem nebo nevyslal svou karavanu do

⁹³ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 138.

⁹⁴ Tamtéž, 138.

⁹⁵ Tamtéž, 138.

⁹⁶ V originále: More blest are we, with whose unenvied soil,/ Nature decreed no mingling gold to shine/
No flaming diamond, precious emerald,/ No blushing sapphire, ruby, chrysolite,/ Or jasper red——
more noble riches flow/ From agriculture, and the industrious swain. Tamtéž, s. 139.

⁹⁷ V originále: Long has the rural life been justly fam'd,/ And bards of old their pleasing pictures drew/
Of flowery meads, and groves, and gliding streams. Tamtéž, s. 139.

⁹⁸ Tamtéž, s. 140.

dalekých krajů, aby přivezl své zboží do jiných krajů/ a získal jiné výměnou.“⁹⁹

„Velká je chvála obchodu a mužů“ říká Eugenio.¹⁰⁰ Přichází s novým tématem a tím je věda. Amerika jistě chtěla konkurovat Evropě. Eugenio vědu a její přínos vítá vřele: „Bud' pozdravena, krásná Vědo! Ty,/ která jsi přesídlila z východních zemí“¹⁰¹ Jako příklad uvádí práci Benjamina Franklina a jeho bleskosvod.¹⁰² Eugenio ho srovnává s Isaacem Newtonem, jehož nazývá britským mudrcem a zároveň Franklinovým soupeřem.¹⁰³

Leander reaguje na vizi vědy úvahami o budoucnosti a rozšíření vlivu Ameriky: „A čas už tuší, kdy rozšíříme/ svůj vliv ze severu a jihu a západu/ od pobřeží Atlantiku k Tichému oceánu.“¹⁰⁴

Acasto komentuje předrevoluční stav kolonií. Říká, že vláda svobody je zavedena a národy povstanou. On sám očekává radostnou hodinu života a světla, kdy národ povstane a monarchie padne.¹⁰⁵ Tím vyzývá Eugenia a Leandra ke komentářům o britské monarchii a britských zvěrstvech na americkém lidu.

První se ujímá slova Eugenio. Vyjmenovává prohřešky proti lidskosti, kterých se Britové dopustili. Sám Freneau v poznámce pod čarou říká, že verš: „Vražda nepřestává ve všech těchto provinciích,“¹⁰⁶ znamená *bostonský masakr*. V březnu roku 1770 házela skupina hochů sněhové koule na britský vojenský oddíl, který dohlížel na pořádek v Bostonu. Někteří vojáci začali na děti střílet, a to bez povelu k palbě. Na místě zemřeli tři mladíci a později ještě další dva na následky zranění. Britští vojáci nebyli potrestáni. Tento moment je nazýván bostonským masakrem a byl jednou z příčin odtržení kolonií od monarchie.¹⁰⁷ Freneau obviňuje Británii z tvrdohlavosti a neústupnosti, díky čemuž

⁹⁹ V originále: No nation e'er grew social and refined/ 'Till Commerce first had wing'd the adventurous prow,/ Or sent the slow-paced caravan, afar./ To waft their produce to some other clime,/ And bring the wished exchange/ To waft their produce to some other clime,/ And bring the wished exchange. Tamtéž, s. 140.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 140.

¹⁰¹ V originále: Hail, fair Science! thou,/ Transplanted from the eastern skies. Tamtéž, s. 141.

¹⁰² TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha 2008, s. 53.

¹⁰³ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 141.

¹⁰⁴ V originále: And time anticipates, when we shall spread/ Dominion from the north, and south, and west/ Far from the Atlantic to Pacific shores Tamtéž, s. 141.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 142.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 142.

¹⁰⁷ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 118-119.

skončí nevyhnutelně v troskách.¹⁰⁸ Tyto verše zřejmě odkazují k roku 1775, a sice k dokumentu zvanému *Petice olivové ratolesti* (*The Olive Branch Petition*). Američané v petici prohlašují, že se hlásí k věrnosti králi, a prosí, aby se válka nekonala. Také v ní vysvětlují důvody, proč původně sáhli po zbrani – hájili svá práva.¹⁰⁹ Nicméně petice nebyla vyslyšena.

V této Eugeniově promluvě je znát odpor Freneaua k britské monarchii. Je to dáno i tím, že on sám byl Brity při plavbě na moři v roce 1780 zajat.¹¹⁰ Vidí Británii jako největšího satana. „(Británie) nás vypudila ze své ochranné náruče/ a zve okolní národy/ Rusy a Němce, otroky a barbary/ aby přišli a podíleli se na naší zkáze.“¹¹¹ Jen britská monarchie je tak zlá, že najme krvavá zvířata, aby je včetně žen podřezávala. A to vše jen kvůli ambicím a chamtivosti.¹¹² „Cožpak není na světě už tak dost zla?/ Cožpak nám závidí naše štěstí?/ Cožpak jsme se nelopotili dost, abychom ukojili chtíč těch stvůr/ nenasytných, královských nohsledů.“¹¹³

Leander umlčuje Eugenia tím, že dost už bylo minulosti. „Jsou to ti muži, kteří přicházejí s jediným plánem/ vyloupit úl a zabít pracovitou včelu,“¹¹⁴ to byl tedy britský plán na vykořisťování Ameriky – Amerika odváděla daně, rostl námořní obchod, ale Británii to nikdy zcela nestačilo. Proto tedy Leander říká: „K jasnějším nebesům obrácím svůj zrak/ uchvácený vyhlídkami na spravedlivější zítřky/ zde zavládne svoboda/ a společenský řád k potěše vlastenců/ po tyranii nezbyde ani stopy.“¹¹⁵

Celou báseň uzavírají Acastova slova, jeho vize Ameriky jako Nového Jeruzaléma a nebeského ráje, který bude vzkvétat. Tentokrát bez prvotního hříchu „Nevyrostete žádný nebezpečný strom s ovocem hříchu/ žádný had – pokušitel nesvede naše duše.“¹¹⁶ Ani

¹⁰⁸ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 142.

¹⁰⁹ TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*, Praha 2008, s. 91-92.

¹¹⁰ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 20-22.

¹¹¹ V originále: She casts us off from her protection,/ And will invite the nations round about,/ Russians and Germans, slaves and savages, To come and have a share in our perdition. Tamtéž, s. 142 - 143.

¹¹² Tamtéž, s. 143.

¹¹³ V originále: Are there not evils in the world enough?/ Are we so happy that they envy us?/ Have we not toiled to satisfy their harpies,/ Kings' deputies, that are insatiable. Tamtéž, s. 143.

¹¹⁴ V originále: Are these the men that come with base design/ To rob the hive, and kill the industrious bee! Tamtéž, s. 143.

¹¹⁵ V originále: To brighter skies I turn my ravished view,/ And fairer prospects from the future draw,/ Here independent power shall hold her sway,/ And public virtue warm the patriot breast:/ No traces shall remain of tyranny. Tamtéž, s. 144.

¹¹⁶ V originále: No dangerous tree with deadly fruit shall grow, No tempting serpent to allure the soul. Tamtéž, s. 144.

nemoci, ani nebezpečí Ameriku neohrozí, naopak léta, která nastanou, budou roky blaženosti.¹¹⁷

4.1.2 Utopické prvky v básni *Rostoucí sláva Ameriky*

Vyjdeme-li z tvrzení, že utopie je obvykle spojena s představou ideálního politického a sociálně spravedlivého systému, tedy jakési nové země, či přinejmenším komunity, vyvoleného národa, který dokáže vizi harmonického řádu uskutečnit, musíme se nejprve zaměřit na motiv dobrodruha, cestovatele, objevitele, kolonizátora či jen osadníka, jenž je připraven dané místo objevit, zabrat, osídlit a patří k tradičním motivům utopické literatury.¹¹⁸

Hned v pátém verši Acastovy úvodní promluvy je zmíněn Kolumbus, který ač vystaven různým protivenstvím oceánu, hladomoru a smrti, dosáhl břehů Ameriky jako hrdina.¹¹⁹ O několik veršů dál pracuje autor s motivem Cortéze, jenž prolil potoky indiánské krve, aby získal zlato, zadusil svobodu a obohatil pouze sám sebe. Jak Kolumbus, tak i Cortéz se vydali na dobrodružné cesty, aby ukojili své touhy, své vize, své fantaskní představy o objevení nových světů, třebaže každý s jiným cílem a odlišnou motivací: „Nyní skrze závoj dávných dnů/ oživte tu slavnou dobu/ kdy se Kolumbus poprvé dotkl/ těchto břehů, tak dlouho neznámých“¹²⁰; Kolumbus tedy s touhou po objevení nových kontinentů, naopak Cortéz chtěl peníze a moc: „Příběh Cortéze, divokého vojevůdce..., vysvěceného indiánskou krví, aby jí obarvil písek a zadusil/ tebe/ slavné Mexiko/, a naplnil potoky mrtvými?“¹²¹

V následných Eugéniových a Leandrových promluvách pracuje Freneau s motivy ras, kmenů, poutí, hledání nového území. Básníkovy utopické představy o způsobech osídlení amerického území jsou propojeny s biblickými a historickými motivy: „Zda vzešli z nějaké starověké myslí, na svém vlastním území, jako Adam na východě.“¹²² A

¹¹⁷ Tamtéž, s. 144-145.

¹¹⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 666.

¹¹⁹ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 133.

¹²⁰ V originále: Now through the veil of ancient days renew/ The period famed when first Columbus touched/ These shores so long unknown. Tamtéž, s. 133.

¹²¹ V originále: The tale of Cortez, furious chief, ordained/ With Indian blood to dye the sands, and choak,/ Famed Mexico, thy streams with dead? Tamtéž, s. 134.

¹²² V originále: Whether they sprang from some premœval head/ In their own lands, like Adam in the East. Tamtéž, s. 134.

dále i: „Za časů Pelegiových/ (jak stojí v pravdivé hebrejské věštbě)/ se tato mohutná zemská masa, tato pevná zeměkoule/ rozdělila vedví – na východ a západ.¹²³

K zajímavým utopickým motivům patří také obrazy obrovských říší, království, měst a paláců vybudovaných na území Jižní Ameriky indiánskými kmeny s bohatou kulturou. Autor ji staví do protikladu s nehostinnou pustinou severních území, na nichž taková města a říše vznikly až díky úsilí evropských osadníků: „Ale jaká to změna! – Jaká to umění se zrodila!/ Jaká to města a hlavní města! Jakými křiklavými praporci/ se chvástá obchodní ruch kde dříve ticho vládlo!“¹²⁴

V Eugeniově druhé promluvě silně rezonuje motiv svobody, osídlení a novodobých hrdinů – osídlenců. Leander pak navazuje motivem dalších hrdinů – britských vojáků, například Jamesem Wolfem, vítězem nad Francouzi z roku 1759. Tito muži dobyli nová území, aby vize spravedlivého řádu byla uskutečněna.¹²⁵ Svoboda, spravedlnost a mír se totiž často rodí ve vřavě války či revoluce. „Co za srdce truchlí nad předčasným skonem Wolfa/ který se, umíraje, stále bil! – nebo čím hrud', v níž srdce stále tluče/ by chtělo sdílet jeho osud a zemřít jako on!“¹²⁶

Ve své třetí promluvě Leander nabízí motiv venkovského života, úrody a sklizně, jež symbolizují naději a utopickou představu harmonie. Objevuje se i motiv starořecké Arkádie, jejíž obyvatelé žili prostým životem bez intrik a politikaření,¹²⁷ ale také motiv Elysia, tedy jakéhosi starořeckého mýtického ráje, kam bohové za živa přenášeli své oblíbence.¹²⁸

Eugenio do své čtvrté promluvy vnáší dva další důležité motivy spojené s ekonomickým a společenským rozvojem kolonií, a sice motiv obchodu a vědy, jejímž symbolem a „princem vši filozofie“ se stává Benjamin Franklin, vynálezce bleskosvodu, americký státník a předkladatel prvního návrhu americké ústavy na kongresu kolonií.

¹²³ V originále: Presents itself to view: —In Peleg's days,/ (So says the Hebrew seer's unerring pen)/ This mighty mass of earth, this solid globe/ Was cleft in twain, —"divided" east and west. Tamtéž, s. 135.

¹²⁴ V originále: But what a change is here!—what arts arise!/ What towns and capitals! how commerce waves/ Her gaudy flags, where silence reign'd before! Tamtéž, s. 136.

¹²⁵ Tamtéž, s. 138.

¹²⁶ V originále: What heart but mourns the untimely fate of Wolfe,/Who, dying, conquer'd!—or what breast but beats/ To share a fate like his, and die like him! Tamtéž, s. 138.

¹²⁷ SVOBODA, Ludvík. *Encyklopedie antiky*. Praha: Academia, 1973, heslo *Arkádie*, s. 78.

¹²⁸ Tamtéž, heslo *Elysium*, s. 168.

V samotném závěru promluvy je opět výrazně zdůrazněn motiv svobodného bádání: „Bez jehož pomoci selže i ten nejušlechtilejší génus/ a Věda jistě nenávratně skoná.“¹²⁹

„Vidím, ó vskutku vidím/ jak zavládla svoboda; (vidím) města a lidi/ nespočetné jako je písku na pobřeží oceánu/ a říše rodící se tam, kde slunce zapadá“¹³⁰ říká Acasto ve svém pátém vstupu, aby opět akcentoval nutnost svobody pro harmonický rozvoj kolonií.

Leander svou pátou promluvou a motivem vlastenectví připravuje Acastovi prostor pro jeho poslední vstup, ve kterém celá skladba vrcholí obrazem Nového Jeruzaléma seslaného z nebes, tedy ráje na zemi, v němž nebude zkaženého ovoce, ani hada pokušitele.¹³¹ Z čisté nevinnosti se zrodí Kanaán, tedy Země zaslíbená vyvolenému národu – Američanům. Tato utopická idea je posílena motivy lva a beránka nebo jelena a tygra žijících ve vzájemném přátelství a harmonii. Zde budou také žít šťastní lidé, kteří nebudou muset čelit nemocem, horečkám, ani moru a válce. Příroda nebude vzdorovat člověku, lidské vášně se ztiší a zavládne naprostý mír: „Takové dny ve světě/ a v Americe nastanou/ až roky, které ještě přijdou, ukončí svůj běh/ a věk blaženosti přetrvá.“¹³²

Budoucnost bude pro Ameriku velkolepá a nastane věk blaženosti.

4.2 Dobyť Kanaánu

V roce 1771 začal Timothy Dwight pracovat na básni *The Conquest of Canaan*. Jedná se o epickou skladbu vycházející ze Starého zákona, přesněji z knihy Jozue,¹³³ která je uspořádaná do jedenácti knih a svým členěním a epickým dějem připomíná *Ztracený ráj* (*Paradise Lost*, 1667) Johna Milтона. Dwightova báseň byla poprvé otištěna v roce 1785, tedy po skončení americké války za nezávislost. Sám Dwight své dílo v úvodu věnuje Georgu Washingtonovi, k němuž chová neskonalou úctu, Washington je pro něj dokonce

¹²⁹ V originále: Without whose aid the noblest genius fails,/ And Science irretrievably must die. FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 141.

¹³⁰ V originále: I see, I see/ Freedom's established reign; cities, and men,/ Numerous as sands upon the ocean shore,/ And empires rising where the sun descends! Tamtéž, s. 142.

¹³¹ Tamtéž, s. 144.

¹³² V originále: Such days the world,/ And such America at last shall have/ When ages, yet to come,.../ And future years of bliss alone remain. Tamtéž, s. 144-145.

¹³³ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 1-24.

„spasitelem“ Ameriky.¹³⁴ Bill Templer spojuje George Washingtona s postavou Jozua.¹³⁵ Jedná se tedy o paralelu mezi příběhem Jozue a reálnou postavou prvního prezidenta Spojených států amerických. Sám Washington bojoval v revoluční armádě a vyhrál několik bitev. Musel ale také čelit překážkám ze strany loajalistů, kteří by byli raději setrvali pod nadvládou britské monarchie.¹³⁶

4.2.1 Obsah básně

Hrdinou básně je Jozue, Mojžíšův nástupce, který má za úkol dovést Izraelce do Země zaslíbené. Dějová linie začíná sedmou kapitolou z knihy Jozue,¹³⁷ tedy ráno po bitvě ve městě Aje,¹³⁸ v níž Izraelité prohrají a Aram, nejlepší, a zřejmě i jeden z předních mužů Izraele, v bitvě padne. Jeho spolubojovníci litují jeho skonu: „Ó, nejlepší z mužů, zaplakal, mé slzy želí/ osudu hrdiny, statečný Aram už není mezi živými/ plačte, plačte mí přátelé: vedl čestný život a zasluhuje tuto poslední chabou poctu z vašich vděčných dlaní.“¹³⁹ Samozřejmě že po prohrané bitvě utrpí soudržnost a loajalita Izraelitů. Jako první vystoupí proti Jozuovi Hanniel. Nabádá ho, ať se vrátí zpět do Egypta, pod křídla faraona, což je tedy paralelou k situaci ze začátku války o nezávislost, kdy si půlka obyvatel tehdejších kolonií neuměla představit, že by monarchii opustila. Jozue reaguje tím, že se vrací do minulosti a vypráví o utrpení, které museli Izraelité snášet. Apeluje na jejich trpělivost, jednotu a vytyčený cíl.

Druhá kapitola je příběh o Gibeonitech, uctívácích boha Slunce: „Ó, ty, jehož zářné paprsky k slávě boží povstávají/ a slábnou a září nekonečným nebem!“¹⁴⁰ Pravidelně se scházejí k uctívání Boha, ale jedna žena, Mina, se odmítne tohoto aktu zúčastnit. Když po ní král žádá vysvětlení, vypráví mu Mina o pravém Bohu, který: „Vše uvádí v pohyb, vše řídí a směřuje a vládne vším... Probouzí krásy jarního rána/ udílí příkazy plamenům dusného léta/ poskytuje vláhu podzimní úrodě; a jeho děsivá síla zní v zimní bouři a

¹³⁴ DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. IV.

¹³⁵ TEMPLER, Bill. *The political sacralization of imperial genocide: contextualizing Timothy Dwight's The Conquest of Canaan*. Postcolonial Studies, vol. 9, No. 4, 2006, pp. 358-391. Researchgate [cit. 2020-16-03]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/233238838_The_political_sacralization_of_imperial_genocide_contextualizing_Timothy_Dwight's_The_Conquest_of_Canaan.

¹³⁶ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 141.

¹³⁷ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 6-7.

¹³⁸ DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 2.

¹³⁹ V originále: O best of men, he cried, my tears deplore/ The hero's fate, brave Aram is no more/ Weep, weep, my friends: his worthy life demands, This last, poor tribute from your grateful hands. Tamtéž, s. 7.

¹⁴⁰ V originále: O thou, whose bursting beams in glory rise/ And sail, and brighten, thro' unbounded skies! Tamtéž, s. 38.

nařizuje strašným větrům vát.“¹⁴¹ Bůh je tedy všemocný. Král Minu pečlivě poslouchá a vyzve ji, aby pokračovala. Mina tedy mluví o ráji, Adamovi a Evě, prvním hříchu a vypovězení milostného páru na Zem.¹⁴²

Mina dál vypráví o Starém zákonu, ale také o k Izraelitech a jejich snaze vymanit se z egyptského otroctví. Neopomene ani deset egyptských ran, které Bůh na Egypt seslal, protože faraon neuposlechl Mojžíšovu výzvu ke svolení k odchodu Izraelitů: „A krupobití a blesky smetly hříšný svět/ jako mračné závěsy, kobylky ověsily den/ bledá smrt a hladomor znamenaly jejich zlověstnou cestu/ tři dny naprosté tmy zaplavily svět/ a všechny prvorozené pohřbila zem.“¹⁴³ Mina pak naváže příběhem Mojžíšovým, v němž se skrývá paralela s dějinnými událostmi Anglie a Ameriky; postava faraona nese alegorické rysy anglického krále *Jiřího III.* (1738 – 1820), tedy vládce země, která si podrobila kolonie stejně tak, jako si faraon podrobil Izraelity. Mojžíšův příběh končí jeho smrtí a povstáním nového proroka, jímž je Jozue.¹⁴⁴ Bůh si jej vyvolil, aby dovedl Izraelity do Země zaslíbené, protože: „Ta zem je tvá. Kdekoli se jí tvá noha dotkne.../ (Hazor) přikáže, aby se království poklonila a poražení vůdci uposlechl jeho rozkazů.“¹⁴⁵ Druhá kniha končí prozřením krále: „...kde nalezne Gibeon onu potřebnou pomoc?“¹⁴⁶ Mina navrhuje, aby král do tábora Izraelitů poslal dva muže, kteří by sjednali mír, a král s tím souhlasí.

Děj třetí knihy „se vrací“ do židovského tábora. Irad a Selima jsou na procházce, obdivují krásy přírody: „Krásné scenérie země a divy nebe!“¹⁴⁷ a zároveň hovoří o spravedlivosti války: „Ó, nešťastný, osudem předurčený boj! Nespravedlivý spor!/ Jenž pokrývá těla těch nejušlechtilejších hrdinů prachem/ od smutných synů kanaánských jejich majetek žádá/ stáda, o něž pečovali, a půdu, již obdělávali.“¹⁴⁸ Stále věří, že Bůh

¹⁴¹ V originále: He moves, informs, directs, and rules the whole;... He wakes the beauties of the vernal morn;/ He bids the flames of sultry summer burn;/ He showers th' autumnal wealth; and his dread power/ Sounds in the wintry storm, and bids the wild waves roar. Tamtéž, s. 43.

¹⁴² Tamtéž, s. 43-45.

¹⁴³ V originále: And hail, and lightening swept the wasted world;/ Like cloudy curtains, locusts hung the day;/ Pale death, and famine mark'd their baleful way;/ Three days blank midnight wrapp'd the realm in gloom;/ And all her first-born sunk in one broad tomb. Tamtéž, s. 56.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 56-58.

¹⁴⁵ V originále: That land is thine. Where'er thy foot shall tread,/...Bids kingdoms bow, and conquer'd chiefs obey: Tamtéž, s. 62.

¹⁴⁶ V originále: where shall Gibeon find the needed aid? Tamtéž, s. 63.

¹⁴⁷ V originále: Earth's beauteous scenes, and wonders of the skies! Tamtéž, s. 72.

¹⁴⁸ V originále: O fatal hapless combat! cause unjust!/ That blends the noblest heroes with the dust;/ From sad Canā:an's sons their wealth demands,/ The flocks they tended, and their cultured lands. Tamtéž, s. 72-73.

Jozua vede a Země zaslíbená je již nablízku, uvědomují si, že Bůh je všemocný: „Když nebesa nařídí, zbožní se více neptají/ jeho vůlí je spravedlnost, jako je jeho paží moc.“¹⁴⁹

Když se vracejí, zaslechnou, jak se skupina Izraelitů baví o návratu do Egypta, navazují tedy na Hanniela a jeho výstup o návratu do Egypta z první knihy. Zasadil semínko pochybnosti: „A vznešený Hanniel vede požehnaný plán/ ale v tichosti musí tyto rady spočinout.“¹⁵⁰ Irad to běží říct Jozuovi: „Mezitím přímo k Jozuovi horlivý Irad pospíší.“¹⁵¹ Vtom ale: „Trubka zazní na poplach; vozatajové se vyhrnou ze stanů“¹⁵² a přichází armáda z města Aje. Jozue rozhodne, že armádu rozdělí. Jedné části bude velet on sám a druhé v záloze Zimri. Tou dobou se také část Izraelitů shromáždí, aby odešli zpět do Egypta. Tadmor, jeden z vojáků, prosí povstalce o vytrvalost.

Jozue se připravuje na boj s armádou z Aje a vysvětlí Izraelitům taktiku. Jozuova armáda bude předstírat ústup, zatímco Zimriho armáda zaútočí. To vše díky božímu vnuknutí.¹⁵³

Čtvrtá kniha se vrací k příčinám prohry prvního dobývání města Aje. Za viníka je označen Achan, který porušil boží nařízení a vzal z Jericha předmět, jenž propadl klatbě. Za tento čin stihl jeho i jeho rodinu trest ukamenováním.¹⁵⁴ Do izraelského tábora přichází zpráva: „Od krále Gibeonu/ naše ruce přátel nepřinášejí nepřátelskou zvěst.“¹⁵⁵ Jozue tedy uzavře s Gibeonity mír. Objevuje se postava gibeonského prince Elama, který stvrzuje mír mezi Gibeonity a Izraelity. Elam se v táboře ožení a poté vyjádří přání navrátit se domů: „Můj starý otec doufá v náš návrat.“¹⁵⁶ Jozue souhlasí.

Knih pátá opět začíná procházkou Irada a Selimy, kteří při ní hovoří o nebesích: „Ty blankytné závěsy? Ten vznešený příbytek?/ Stan slávy pro drahého Boha!“¹⁵⁷ Pak zmíní Adamovo stvoření: „Když z hloubky Země a nebes/ člověku, jedinému dědici, bylo

¹⁴⁹ V originále: When Heaven commands, the virtuous ask no more:/ His will is justice, as his arm is power. Tamtéž, s. 77.

¹⁵⁰ V originále: And noble Hanniel leads the blessed plan./ But hushed in silence must these counsels rest. Tamtéž, s. 81.

¹⁵¹ V originále: While strait to Joshua ardent Irad flew. Tamtéž, s. 81.

¹⁵² V originále: The alarming trump resounds; the martial train/ pour from the tents. Tamtéž, s. 82.

¹⁵³ Tamtéž, s. 82-85.

¹⁵⁴ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 7.

¹⁵⁵ V originále: From Gibeon's king/ Our friendly hands no hostile message bring. DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 105.

¹⁵⁶ V originále: My hoary father hopes our homeward way. Tamtéž, s. 118.

¹⁵⁷ V originále: Those azure curtains? that sublime abode? A tent of glory for some darling God! Tamtéž, s. 126.

uděleno mocné požehnání/ na rozdíl od tvých synů, jsa ještě bez viny.“¹⁵⁸ Připomenou také jeho prvotní hřích: „Ale když hanebná vina pošpinila krásnou mysl/ nebe se zatáhlo a nemocná příroda hynula/ se sladkým hovorem už žádní laskaví andělé nepřicházeli/ žádné požehnané ráno nezářilo věčným paprskem.“¹⁵⁹ Vyzdvihují Boha a jeho uspořádání světa: „Mírné hodiny a roční období se něžně střídaly/ milióny jeho synů zalidnily neznámé kraje/ k nebeským příbytkům přicházejí národy jeho synů a dcer... jeho mocné království roste/ oddané děti milují jeho mocnou vládu/ a jedna velká rodina obývá území táhnoucí se od moře k moři.“¹⁶⁰ Do tábora se vrátí poté, co uvidí na obloze meteorit. Blíží se bitva o město Aje. Irad jde za svým otcem a vymůže si odchod do další bitvy; otec mu říká: „Jdi tedy synu,.../ k vítězství povede tě a slávou odmění.“¹⁶¹ Irad se chystá do bitvy a je ostatními dobrovolníky zvolen vůdcem: „Se skromným půvabem a v sladkém ovzduší/ překvapen naslouchal, a když si získal jejich srdce/ přijal tu důvěru a čest.“¹⁶² Pátá kniha končí tím, že Jozue pošle Zimriho do zálohy na západní stranu města Aje.

V další knize se tentokrát odehrává vítězná bitva o město Aje. Jozue vysvětluje, že se armáda Izraelitů rozdělí napůl. Jozue povede svoji část přímo proti králi Aje, ale poté: „Pomalou, pevně a skrytě se dají na spravedlivý pochod,“¹⁶³ na znamení; druhá část izraelitské armády zaútočí ze zálohy. Bitva se tedy odehrává podle předpokladů, ale Hanniel opět Jozua zrazuje: „Mezitím, nelítostný Hanniel stále silně toužící po slávě/ a stále chorý závistí k Jozuovi/ považoval tuto hodinu za osudovou k tomu, aby strhl korunu/ z hlavy náčelníka a nasadil ji na svou vlastní.“¹⁶⁴ Hanniel je v bitvě raněn a zachránce jeho života se stává Jozua: „V Hannielově stehně zeje bolestivá rána/ a ohromený hrdina vztekaje se hryže zem/ rychle mu na pomoc vzrušený Jozua spěchal.“¹⁶⁵ Přestože je Jozua několikrát Hannielem zrazen, přichází mu na pomoc (stejně tak i

¹⁵⁸ V originále: When from the deep, ascended earth, and heaven,/ To man, sole heir, the mighty boon was given./ Unlike his sons, no guilt his mind deformed. Tamtéž, s. 127.

¹⁵⁹ V originále: But when foul guilt debased the beauteous mind,/The skies grew dim/ and sickening nature pin'd/ With converse sweet, no more kind angels came./ No blissful morning shed the eternal beam. Tamtéž, s. 128.

¹⁶⁰ V originále: Mild hours and seasons soft over nature run;/His sons, in millions, spread to lands unknown;/ To Eden's bowers the filial nations come,/ ... his mighty kingdom grow;/ His subjects children, love his potent sway,/ And one vast household spread to every sea. Tamtéž, s. 131.

¹⁶¹ V originále: Go then, my son, .../To triumph lead thee, and with fame reward. Tamtéž, s. 144.

¹⁶² V originále: With modest grace, and sweet, becoming air,/ Surprised he heard, and while their hearts he won,/ Assumed the trust, and owned the honour done. Tamtéž, s. 150.

¹⁶³ V originále: Slow, firm, and closed, be moved the fair retreat. Tamtéž, s. 159.

¹⁶⁴ V originále: Meantime, fierce Hanniel, burning still for fame,/And sickening still at Joshua's envied name,/ Deemed this the destined hour, to pluck the crown/ From the Chief's head, and plant it on his own.. Tamtéž, s. 162.

¹⁶⁵ V originále: In Hanniel's thigh expands a painful wound/And the stunned hero raging bites the ground./ Swift to his aid, impassioned, Joshua flew. Tamtéž, s. 163.

loajalisté několikrát záměrně stavěli Washingtonovi do cesty překážky). Jozua má s Hannielem trpělivost, ačkoliv oba smýšlejí jinak (stejně tak George Washington a loajalisté měli jiný názor, ale vzájemně se respektovali).¹⁶⁶ Bitva končí vypálením města Aje.

Sedmá kniha začíná Iradovými vzpomínkami na bitvu. „Jeho uslzené oči zapečetil spánek podobný smrti.“¹⁶⁷ Zanedlouho poté se vzbudí a přemýšlí nad osudem města Aje: „Kde, nešťastné Aj! Je nyní tvá převeliká pýcha?/ ...Kde ta do nebes tyčící se věž?/ Zlacená zeď?/ Tví králové, tví hrdinové? Vše pohřbeno v troskách.“¹⁶⁸ Když se však jde projít mimo tábor, uvidí nepřátelskou armádu. Je to armáda pěti králů, kteří se spojili proti Izraelitům.¹⁶⁹ Následuje popis této armády a Iradův odchod do tábora. Izraelité jsou napadeni nepřátelským vojskem: „Do nebezpečného lesa syny Izraele pronásledovali/ a své meče potřísnili pohanskou krví/ poté se na vůdcův příkaz vrátili z boje.“¹⁷⁰

Na začátku knihy osmé se Jozue připojí k Iradovi. Jako protivníci se objevují postavy Jobaba a Jabina, což jsou králové sousedních zemí.¹⁷¹ Jobaba vyzývá Irada na souboj, při němž Irad umírá. Caleb poté shromáždí muže před bitvou a povzbuzuje je: „Budou židé, mí bratři a má chloubu/ prchat, budou přemoženi či zahnáni pohanským vojskem?“¹⁷² Během tohoto boje je však Irad zabit. Jeho smrt uvede Izraelity do zmatku, dokud se velení neujme Jozue. V čele izraelské armády je nyní Zimri a Jozue, oběma se podaří zabít nepřátelského krále. Jabin vida smrt dvou králů raději nařídí ústup. Kniha končí Jozuovým nářkem nad mrtvým Iradem.

„Když bolest mučí nebo nemoc zpusťší náš květ/ nebo drazí přátelé opustí nás.“¹⁷³ Celá devátá kniha je o pocitech, zármutku a bédování nad smrtí. Knihu otevírá truchlící

¹⁶⁶ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 126-153.

¹⁶⁷ V originále: A death-like slumber sealed his tearful eyes. DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 183.

¹⁶⁸ V originále: Where hapless Ai! is now thy towery pride?/... Where now the heaven-topped spire? the gilded wall?/ Thy kings, thy heroes? whelmed in ruin all-. Tamtéž, s. 187 - 188.

¹⁶⁹ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 11.

¹⁷⁰ V originále: To the dire forest Israel's sons pursued,/ And heathen blood their swords imbrued;/ Then by the chief's command returned from fight, DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 208.

¹⁷¹ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 11.

¹⁷² V originále: Shall Judah's race, my brethren and my boast/ Flee, vanquished, driven, before a heathen host? DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 232.

¹⁷³ V originále: When pain torments, or sickness wastes our bloom;/ Or friends too dear desert us. Tamtéž, s. 257.

Selima, která vede rozhovor se svými rodiči. Později Jozue prosí Zimriho, aby Irada pohřbil.

Mezitím se ale králové ostatních království dozvědí o mírové smlouvě mezi Izraelity a Gibeonem. Toto spojenectví se jim samozřejmě nelíbí: „Každou říší/ obava z odplaty zněla/ a miliony spěchají dokončit ten barbarský čin.“¹⁷⁴ Jozue posílá pro pomoc do Gibeonu. Ale odpověď je tísnivá, protože jeho spojenec je mrtev: „V temný hrob je uložen šlechtný Elam.“¹⁷⁵ Jozua se jde projít, cestou potkává Selimu, která stále truchlí pro Irada. Jozue pokračuje dál a mluví sám k sobě, až se mu zjeví anděl, jenž má pro něj vzkaz od Boha.

„Najednou se kolem nich rozprostřela neznámá krajina,“¹⁷⁶ a anděl Jozuovi zjeví budoucnost. Nejdřív je to vize podoby budoucího Kanaánu, který bude prosperující zemí. Anděl mu dál ukáže obraz budoucích úspěchů i neúspěchů země; jsou to zároveň nejdůležitější momenty jejich historie (například boj Davida s Goliášem, rozdělení království Izraelského nebo zničení Jeruzaléma Římany). Jozua se ale také dozví o budoucím západním světě, jímž je Amerika. Jakmile mu anděl zjeví vše, vrací se Jozue do tábora.

Poslední kniha vrcholí závěrečnou bitvou. Jabinovo vojsko se shromáždí u Gibeonu před bitvou s Jozuem a jeho bojovníky. Z dálky sledují obyvatelé království boj Jozua s Jabinem: „Gibeonské děti stáli na valu/ Pozorovali bitevní pole a podezíravě sledovali nepřátele.“¹⁷⁷ Po vítězné bitvě se vracejí Izraelité do tábora a jsou vítáni svými rodinami.

4.2.2 Utopické prvky v básni *Dobytí Kanaánu*

Sám autor Timothy Dwight dedikoval svou rozsáhlou básnickou skladbu „*Jeho Excelenci Georgu Washingtonovi*,“ jehož mimo jiné označuje výrazy „*spasitel své země, zastánce svobody a dobrodinec lidstva*.“¹⁷⁸ Především ho ale vnímá jako velitele amerických armád, což čtenáři umožňuje lépe uchopit téma básně a význam poslání

¹⁷⁴ V originále: And round each realm, the alarm of vengeance rung:/ ... / And millions haste t' atchieve the barbarous deed. Tamtéž, s. 263.

¹⁷⁵ V originále: In the dark grave is generous Elam laid. Tamtéž, s. 264.

¹⁷⁶ V originále: At once an unknown region round them spread. Tamtéž, s. 283.

¹⁷⁷ V originále: High on her ramparts Gibeon's children rose,/ Surveyed the fields, and eyed the impending foes. Tamtéž, s. 336.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. III.

protagonisty, jímž je Jozue, Mojžíšův nástupce, který na Hospodinův příkaz dovedl izraelský lid do Země zaslíbené.¹⁷⁹

První a nejdůležitější utopický, alegorický prvek se skrývá v paralele mezi starozákonním hrdinou Jozuem a hrdinou americké revoluční války Georgem Washingtonem. Kniha první totiž začíná čtyřverším: „Vůdce, který vedl vyvolené Izraelity/ věnoval jim neposkvrněnou říši Země zaslíbené/ určené jim nebesy k držení posvátné moci/ žádá můj hlas a oživuje píseň.“¹⁸⁰

Lze se tedy logicky domnívat, že podobně jako Jozue konal na příkaz boží, stejně tak byl vybrán i Washington, aby čelil protivenstvím nepřátel a porazil je (Brity a indiány) a umožnil svému národu osídlit „americký Kanaán.“

Jozue dokáže rozptýlit obavy a umlčet pochybovače (v básni zastoupené Hannielem); vyzývá muže k válce: „Povstaňte tedy do války, probud'te se k jasnému útoku/ pozdravte radostnou troubu, a chopte se vašich dychtivých zbraní.“¹⁸¹ Je přesvědčen o vítězství a budoucím míru, který jim všem nabídne rajskou zahradu na zemi: „Pak rozlehlými územími, blaženými jako zářný Eden/ symbol nebes a sídlo čistého potěšení.“¹⁸²

V následujících verších této strofy pak představuje vizi velké říše táhnoucí se od moře k moři, jež bude vybudována jednotným národem na principech spravedlnosti a svobody: „V jeden ohromný harmonický celek se kmeny spojí/ naleznou spravedlivou cestu a zvolí si víru/ na principech svobody vystaví nebeský plán/ naučí právo vládnout, ochrání lidská práva.“¹⁸³

Jozue a jeho věrní svedou mnohé bitvy (například proti pěti králům, bitvu o Gibeon atd.), vypořádají se se zradou a úskoky (například v Knize třetí, když se Izraelité baví o návratu do Egypta a později se i k návratu shromáždí), ale chápou válku jako spravedlivou a nevyhnutelnou pro dosažení cíle.

¹⁷⁹ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 1-24.

¹⁸⁰ V originále: THE Chief, whose arm to Israel's chosen band/ Gave the fair empire of the promised land./ Ordained by Heaven to hold the sacred sway./ Demands my voice and animates the lay. DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 3.

¹⁸¹ V originále: Rise then to war; awake to bright alarms;/ Hail the glad trump, and seize your eager arms. Tamtéž, s. 29.

¹⁸² V originále: Then over wide lands, as blissful Eden bright,/ Type of the skies, and seats of pure delight, Tamtéž, s. 29.

¹⁸³ V originále: In one great whole the harmonious tribes combine;/ Trace Justice' path, and choose their chiefs divine;/ On Freedom's base erect the heavenly plan;/ Teach laws to reign, save the rights of man. Tamtéž, s. 29.

V okamžiku, kdy se sám vůdce v Knize deváté táže, kdy bude Izrael zbaven utrpení a konečně zavládne mír: „Ó, kdy židovský nesčetný žal ustane/ a válka znovu vzdá se trvalému míru,“¹⁸⁴ zjeví se posel nebes s odkazem k boží neomylnosti a utvrdí ho v oprávněnosti jeho poslání. „Čí názory bude má nesmírná moudrost vinit/ či přání povstanou proti mému svatému jménu?“¹⁸⁵ V božím hlasu se tedy skrývá další prvek utopie, který dále pokračuje utopickou vizí spravedlivé, na principech svobody, rovnosti a hojnosti vybudované společnosti v Knize desáté. „On promluvil. Najednou se kolem nich rozprostřela nedozírná zem.“¹⁸⁶

Po obrazu prosperujícího zemědělství následuje obraz velkých měst s davy tančících, šťastných lidí. V dalších verších pracuje autor s motivy spravedlnosti, moudrosti, hrdosti a slávy. Umocňuje tak vizi dokonalé společnosti z boží vůle. „Neméně ozdobí mír jeho poctivou vládu/ pyšní se budou chvět a bohatí poslouchat/ Nestrannou rukou drží váhy spravedlnosti/ V každé radě hlas moudrosti zvítězí/ pole hojně urodí dík rukám, které je budou obdělávat/ A radostný dostatek bude dovádět v zemi/ Rozlehlá města budou zdrojem okázalosti a bohatství/ Ohnou dlouhé zdi a vztyčí hrdost svých věží/ nad všemi se rozklene majestátný třpyt Salemu/ chloubá země a symbol nebes.“¹⁸⁷

Dwightovo nadšení pro federaci (po vzoru George Washingtona) a víra v jedinečnost nově vznikající země jsou patrné z následujících veršů: „K vznešené blaženosti, ten západní svět povstane/ ... a požehná každé zemi.“¹⁸⁸ Tato Země zaslíbená se stane inspirací pro mnohé další; utopický socialismus a myšlenky svobody a rovnosti se budou šířit dál. „Svět od světa,/ ...národy vždy nové/ ...nová vegetace se zrodí.“¹⁸⁹

¹⁸⁴ V originále: Oh, when shall Israel's countless sorrows cease/ And war once more resign to lasting peace. Tamtéž, s. 275.

¹⁸⁵ V originále: Whose thoughts shall then my boundless wisdom blame? /Whose wishes rise against my holy Name? Tamtéž, s. 276.

¹⁸⁶ V originále: He spoke. At once a spacious land is seen, ...around them spread. Tamtéž, s. 284.

¹⁸⁷ V originále: Nor less shall peace adorn his righteous sway;/ The proud shall tremble, and the rich obey;/ With equal hand, great Justice hold the scale;/ In every council Wisdom's voice prevail;/ The fields grow fat, beneath the culturing hand,/ And smiling plenty wanton round the land./ Then spacious towns, with wealth and pomp supplied,/ Shall bend long walls and lift their spiry pride;/ O'er all imperial Salem's splendors rise,/ The boast of earth, and emblem of the skies. Tamtéž, s. 289-290.

¹⁸⁸ V originále: To nobler bliss that western world shall rise. ...And bid her blessings every land o'erflow. Tamtéž, s. 301.

¹⁸⁹ V originále: From world to world,... nations ever new; ...new vegetations spring; Originále: from world to world,... nations ever new; ...new vegetations spring. Tamtéž, s. 320-321.

5 Porovnání obou básní

Obě básně můžeme nazvat utopickými, přestože každý z autorů uchopuje model utopie odlišně. V básni *Rostoucí sláva Ameriky* je Amerika popsána jako Nový Jeruzalém, tedy druhý ráj na zemi. Díky sjednocenému lidstvu bude země prosperovat, zvláště pokud bude žít v souladu s přírodou. Na druhou stranu Timothy Dwight napsal báseň, v níž vyvolený hrdina bojuje proti nepřátelům, aby zabezpečil budoucí svobodu národa. Ve Dwightově případě se jedná o alegorii na biblického hrdinu Jozua, který měl dovést Izraelity do Země zaslíbené, a postavu George Washingtona, jenž byl pro Dwighta národním hrdinou, vítězem nad britskou monarchií a nositelem svobody.

Básně začaly vznikat kolem roku 1771, tedy v době před samotnou americkou revolucí, která se mezi léty 1775-1783. Obě básně mají stejné téma a tím je svobodná, prosperující Amerika. Dwight svoji báseň rozdělil do jedenácti knih a napsal více jak 1100 veršů. Pro pochopení obsahu jednotlivých knih je argument na začátku každé knihy důležitý, neboť usnadňuje následnou orientaci v textu. Philip Freneau napsal přes 450 veršů, v básni však využil dialogu mezi třemi postavami. Na začátku básně se taktéž nachází argument.

Philip Freneau využívá motivy řeckých a římských mytologických hrdinů, jakými jsou Ajax a Achilles,¹⁹⁰ stejně jako postav ze Starého zákona (například Samson¹⁹¹); prokazuje také hluboké znalosti z inckých dějin a conquisty v Jižní Americe. Píše například o posledním císaři Inků Atabilipovi a také o Hernánu Cortézovi.¹⁹² Timothy Dwight ve své básni čerpá z Bible. Převážná část se týká Knihy Jozue,¹⁹³ ale už ve druhé kapitole nalezneme události ze Starého zákona.¹⁹⁴

Dobytí Kanaánu je přímá alegorie na biblický příběh Jozue. Autor byl silně věřící protestant, pro kterého bylo náboženství na prvním místě. Motiv své básně spojil s příběhem z Bible. Klíčovými motivy jsou hrdina (Jozue / Washington), područí jiného národa (Egypt / Anglie) a pochybovačnost (Hanniel / lojalisté). Freneau byl deista, věřil, že Bůh stvořil svět, ale poté už do chodu světa nezasahoval. V *Rostoucí slávě Ameriky*

¹⁹⁰ FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 138.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 143.

¹⁹² Tamtéž, s. 133-134.

¹⁹³ BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 1-24.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 56.

tedy nalezneme například starozákonní potopu světa, ale na rozdíl od Dwightova modelu utopie, svět je Freneauv svět dále řízen lidmi.

Vzhledem k rozsahu Dwightovy básně, množství postav, vedlejších dějů a popisů bitev je pro současného čtenáře bez znalosti Bible, zejména Starého zákona, tato skladba těžko uchopitelná a méně srozumitelná. Na druhou stranu je třeba vyzdvihnout fakt, že je první básní tohoto druhu v americké literatuře. Autor navíc využívá pravidelného daktylského verše se sdruženým rýmem, což při hlasitém přednesu skutečně evokuje patetickou atmosféru eposu a vlastenecké skladby.

Rostoucí sláva Ameriky je mnohem kratší text, ve kterém se čtenář orientuje lépe i díky Acastově „moderaci“ a následné rozpravě dvou dalších postav. Co se srozumitelnosti týče, Freneau v poznámce pod čarou vysvětluje záměry svých veršů a komentuje i postavy z mytologie. Autor zvolil blankvers, tedy nerýmovaný jambický verš, jenž je používán autory hrdinské epiky a dramát (například William Shakespeare (1564 – 1616) a Edwin Atherstone (1788 – 1872)). Při hlasitém přednesu zní blankvers dostatečně pateticky a slavnostně. Dalším důvodem proč jej Freneau zvolil, může být i vliv díla *Ztracený ráj* (1667) a obdiv k Johnu Miltonovi (1608 – 1674). Blankvers navíc zní v angličtině přirozeně. Vzhledem k využití prvků dramatu (střídání promluv jednotlivých postav) a hrdinské tematiky se tedy jamb ukazuje být dobrou volbou.

U obou autorů se projevují jejich znalosti historie, teologie, filosofie, jejich univerzitní vzdělání, názory na budoucnost Ameriky a nadšení pro změnu politického a společenského zřízení.

Obě básnické skladby vznikly a byly publikovány v 70. či 80. letech 18. století, v obou je patrný vliv preromantismu a osvícenství, tedy citovost, vztah k přírodě, prvky utopie, mytologie, historie a alegorie, ale i touhy po svobodě člověka i národa.¹⁹⁵ Freneau vítá osvícenství. Zejména vědecký pokrok, racionalitu, myšlenky svobody a lidských práv: „Toto je ta země každého radostného zvuku/ svobody a života, sladké svobody!/ Bez jejichž pomoci i nejušlechtlejší génius selže/ a věda nenávratně zemře.“¹⁹⁶ Dwight se

¹⁹⁵ BERCOVITCH, Sacvan. *The Cambridge History of American Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, s. 342-379.

¹⁹⁶ V originále: This is the land of every joyous sound,/ Of liberty and life, sweet liberty!/ Without whose aid the noblest genius fails,/ And Science irretrievably must die. FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020, s. 141.

osvícenským myšlenkám bránil. Napsal několik esejů a kázání, jež vyzněla jako varování před jejich neblahým vlivem.

V obou básních silně rezonují myšlenky rovnoprávnosti, občanské svobody i povinnosti, práva na vzdělání a nutnost vědeckého bádání. Obě graduji silným poselstvím míru a jednoty. V *Rostoucí slávě Ameriky* Freneau říká: „Prudké vášně v lidské hrudi/ už nezatouží po smrtonosných činech/ ale vše se ztiší ve všeobecný mír.“¹⁹⁷ V *dobyti Kanaánu* Dwight píše: „Nad ctnostnými syny kvete věčné ráno/ nad zástupy mrzkých viníků se zvedá tma/ nad spojenými národy se střídají roční období/ a mír, a vřava halí tu měnící se bář.“¹⁹⁸

Obě básnické skladby lze pro svou dobu považovat za vysoce aktuální, neboť se tematicky vztahují k revolučnímu období vzniku samostatných Spojených států amerických a podněcují čtenáře k národní hrdosti. A právě poselstvím o právu národa na vlastní sebeurčení a svobodný rozvoj v politicky, ekonomicky a společensky nezávislé zemi jsou aktuální dodnes.

¹⁹⁷ V originále: The fiercer passions of the human breast/ Shall kindle up to deeds of death no more/ But all subside in universal peace. Tamtéž, s. 144.

¹⁹⁸ V originále: O'er virtue's sons eternal morning bloom/ O'er guilt's vile throngs ascend eternal gloom/ O'er mingled nations mingling seasons roll/ And peace, and tumult, wrap the changing pole. DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970, s. 321.

Závěr

Tato práce analyzuje a komparuje básně *Rostoucí sláva Ameriky* (Philip Freneau) a *Dobyetí Kanaánu* (Timothy Dwight), které vznikly během americké války za nezávislost. Cílem práce bylo nalézt prvky utopie v obou výše uvedených básních a porovnat model utopie v nich představený.

Philip Freneau napsal báseň ve formě dialogu tří postav, v němž zachytil jak minulost Ameriky, tak i své vize budoucnosti. Mezi utopické prvky patří vize státu, který bude vybudován v souladu s přirozenými zákony, principy svobody a rovnoprávnosti. Skladba také využívá motivů postav, jako jsou objevitel Kolumbus, dobyvatel Cortéz a motiv dobrodružství při hledání vzdálené země. V básni *Rostoucí sláva Ameriky* je vize budoucnosti prezentována jako snaha vyvoleného, hrdého a odvážného národa osídlit Nový Jeruzalém, který se nachází v Americe.

Timothy Dwight vytvořil první americký národní epos, v němž je hledání svobody a vyvoleného místa paralelou k biblickému příběhu Izraelitů hledajících svou Zemi zaslíbenou. Zobrazené bitvy a intriky jsou překážkami, kterým kolonisté čelili při své cestě za nezávislost. Utopická vize je v tomto případě obrazem spojení národa pod jedním hrdinou (Washington/Jozue) a boje za svobodu. Odměnou je nalezení svobodné a prosperující země.

Vzhledem k tomu, že se obě básně týkají budoucích vizí spojeného národa, je v práci prezentovaná i představa utopické společnosti, kterou Američané tvořili od vzniku prvních amerických osad v Novém světě a která se snažila o dokonalé politické, hospodářské, sociální a náboženské systémy. O to je ale v druhé polovině osmnáctého století chtěla Anglie připravit. Prosperita finanční, obchodní i zemědělská a narůstající neshody byly příčinou války za nezávislost.

V této revoluční době začala vznikat literatura na obhajobu občanských a politických zájmů. Thomas Paine ve svém pamfletu *Zdravý rozum* dokázal přesvědčit mnohé, že bojovat za nezávislost je spravedlivá a nevyhnutelná věc. Na něj navazují další autoři jako Thomas Jefferson či George Washington. Jakmile Američané ve válce zvítězí, sami mají příležitost napsat si svou vlastní deklaraci a ústavu a zformovat svou politickou a státní budoucnost.

Politické spisy ale nejsou jedinými literárními památkami revolučního období. Utopická díla druhé poloviny osmnáctého století se vyjadřují k palčivým společenským otázkám, jakými jsou rovné právo na vzdělání, postavení žen ve společnosti, morálka, náboženství, otrokářství a budoucnost Ameriky.

Významnou roli hrají především kratší i delší básně, které mohou reagovat na problémy doby velmi rychle. Jejich autoři se stávají tribuny lidu, veřejným hlasem svobody a naděje. Otevřeně se staví proti bezpráví, kritizují zastaralý a korupční řád monarchie a volají po ustavení řádu nového, spravedlivého.

Nejinak je tomu i v obou básních *Rostoucí sláva Ameriky* a *Dobytí Kanaánu*, jimž se tato bakalářská práce věnuje.

Bibliografie

Primární literatura:

DWIGHT, Timothy. *The Conquest of Canaan*. Connecticut: Greenwood Press, 1970. ISBN: 8371-3407-2.

FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau – Volume I*. Delaware: The Perfect Library, 1902, dotisk 2020. ISBN: 978-1512046656.

Sekundární literatura:

America and the Utopian Dream [online]. Yale University Beinecke Rare Book and Manuscript Library [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: <http://brbl-archive.library.yale.edu/exhibitions/utopia/index.html>

BARLOW, Joel, Esquire. *The Vision of Columbus* [online]. Hartford, 1787. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N15823.0001.001?view=toc>

BERCOVITCH, Sacvan. *The Cambridge History of American Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. ISBN: 978-0-521-30105.

BIBLE. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha, Česká biblická společnost, 1993. Kniha Jozue 1-24.

Blecha, Ivan a kol. *Filosofický slovník*. Olomouc: Fin, 1995. ISBN: 80-7182-014-8.

BROWN, Charles, Brockden. *Alcuin* [online]. Internet Archive [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: <https://archive.org/details/alcuindialogue00brow/page/27/mode/2up>

CELADON. *The golden age; or, Future glory of North-America discovered by an angel to Celadon, in several entertaining visions* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N34108.0001.001/1:3?rgn=div1;view=fulltext>

CLAEYS, Gregory. *The Cambridge Companion to Utopian Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN: 978-0521714143.

CLARISSA. *Vision of the Paradise of Female Patriotism* [online]. SARGENT, Lyman Tower. British and American utopian literature. 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/vision-paradise-female-patriotism>

CUNINGHAM, Charles. *Timothy Dwight. A Biography*. New York: The Macmillan Company, 1942.

DWIGHT, Timothy. *A valedictory addresss to the young gentlemen, who commenced Bachelors of Arts, at Yale-College, July 25th. 1776* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N11665.0001.001/1:3?rgn=div1;view=fulltext>

DWIGHT, Timothy. *The Nature and Danger of Infidel Philosopfy* [online]. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N25379.0001.001?view=toc>

DWIGHT, Timothy. *Theology Explained and Defended 1818-1819* [online]. Internet Archive [cit. 2020-10-03]. Dostupné z: <https://archive.org/details/theologyexplaine04dwigiala/page/n8/mode/2up>

DWIGHT, Timothy. *Travels in New-England and New-York. Volume I.* [online]. New Haven, 1821. Internet Archive. Dostupné z: <https://archive.org/details/travelsinneweng101dwig/page/n6/mode/2up>

FERGUSON, Robert. *The American Enlightenment 1750-1820*. Massachusetts: Harvard University Press, 1997. ISBN: 0-674-2322-6.

FRENEAU, Philip. *The Poems of Philip Freneau, Poet of the American Revolution. Volume 2 (of 3)* [online]. Project Gutenberg. Poslední změna [26.03.2020 v 12:39] [cit. 2020-16-04]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/ebooks/38529>

JODL, Miroslav. *Sociální utopie* [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2020-28-03]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Utopie>

JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000. ISBN: 80-200-0799-7.

MADDISON, Angus. *The World Economy: Historical Statistics*. Paris: OECD, 2003. ISBN: 92-64-10412-7.

MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

MURRAY, Judith. Sargent, *Reverie, Occasioned by Reading the Vision of Mirza* [online]. SARGENT, Lyman Tower. British and American utopian literature. 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/reverie-occasioned-reading-vision-mirza>

PAINE, Thomas. *Common Sense and Other Writings*. New York: Barnes and Noble Classics, 2005. ISBN: 1593082096.

RUSH, Benjamin. *A plan for the establishment of public schools and the diffusion of knowledge in Pennsylvania* [online]. Filadelfie, 1786. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N15652.0001.001/1:2?rgn=div1;view=fulltext>

RUSH, Benjamin. *The Paradise of Negro-Slaves* [online]. Sargent, Lyman Tower, British and American utopian literature, 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/paradise-negro-slaves-dream>

SMITH, Elihu, Hubbard. *The Institution of the Republic of Utopia* [online]. SARGENT, Lyman Tower. British and American utopian literature. 1516-1975 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://openpublishing.psu.edu/utopia/content/institutions-republic-utopia>

SMITH, William, *A General Idea of the College of Mirania* [online]. New York, 1753. Evans Early American Imprint Collection [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://quod.lib.umich.edu/e/evans/N05612.0001.001?view=toc>

SVOBODA, Ludvík. *Encyklopedie antiky*. Praha: Academia, 1973. ISBN: 21-003-73.

SZACKI, Jerzy. *Utopie*. Praha: Mladá fronta, 1971. ISBN: 23-042-71.

TEMPLER, Bill. *The political sacralization of imperial genocide: contextualizing Timothy Dwight's The Conquest of Canaan*. Postcolonial Studies, vol. 9, No. 4, 2006, pp. 358-391. Researchgate [cit. 2020-16-03]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/233238838_The_political_sacralization_of_imperial_genocide_contextualizing_Timothy_Dwight's_The_Conquest_of_Canaan.

TINDALL, George, Brown, – SHI, David, Emory. *Dějiny Spojených Států Amerických*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN: 978-80-7106-588-3.

VERGILIUS, Publius, Maro. *Aeneis*. Přeložil Otmar Vaňorný. Praha: Svoboda, 1970. ISBN: 25-107-70.

WERTHEIMER, Eric. *Commencement Ceremonies: History and Identity in "The Rising Glory of America," 1771 and 1786*. Early American Literature, vol. 29, no. 1, 1994, pp. 35–58. JSTOR [cit. 2020-03-03] Dostupné z: www.jstor.org/stable/25056955.

WOOLMAN, John. *Considerations on the keeping of Negroes: recommended to the professors of Christianity of every denomination* [online]. Internet Archive [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: https://archive.org/stream/considerationson00wool/considerationson00wool_djvu.txt